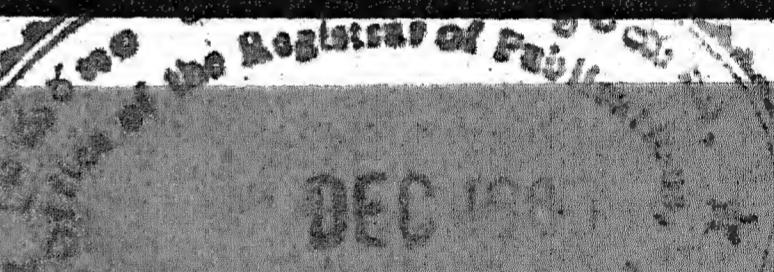

LEARN MODERN TELUGU 3

EDITOR
M. RAMAPPA
AUTHOR
Dr. N. SIVARAMA MURTY

149/R0

494.813824
RAM.

149/R0P
INTERNATIONAL TELUGU INSTITUTE
HYDERABAD - 500 027
INDIA

INTERNATIONAL TELUGU INSTITUTE

As per the Resolution passed in the First World Telugu Conference, the Government of Andhra Pradesh have established the International Telugu Institute as an autonomous body for the benefit of Telugus staying outside Andhra Pradesh. Sri Fakruddin Ali Ahmad, the then President of the Indian Republic inaugurated the Institute on the 8th of September, 1975. Sri M. V. Krishna Rao, Minister for Education and Cultural Affairs in the cabinet of Sri Jalagam Vengala Rao was its first Chairman. Later Sri Bhavanam Venkatrama Reddy, the present Chief Minister was also its Chairman for quite sometime. Sri M. V. Krishna Rao took charge as its Chairman again during 1981 and conducted the 2nd World Telugu Conference at Kuala Lumpur, Malaysia in the month of April 1981. Sri M. Gopalakrishnan, IAS also served as an interim Chairman for two months. Sri Vandemataram Ramachandra Rao is its present Chairman.

Its Board of Governors included eminent people like Dr. Bezawada Gopala Reddy, Dr. Vavilala Gopala Krishnayya, Sri Devulapalli Ramanuja Rao, Dr. Moturi Satyanarayana, Dr. C. Narayana Reddy, Sri K. S. Kodanda Ramaiah, Sri P. Adinaryana, Sri V. Ramachandren, Sri M. R. Appa Row and several other Vice-Chancellors.

This Institute has been established only to look after the literary, linguistic and cultural needs of Telugus staying outside Andhra Pradesh and abroad. There are nearly 1 crore Telugus staying outside A.P.

The Institute has been rendering yeomen service for Telugus outside the State.

Teacher Training Courses: The Institute has been conducting Teacher Training courses for the benefit of Telugus staying outside the State. The first course was conducted at Hyderabad for 4 months in which five Telugu teachers from Mauritius were trained. The 2nd in the series was also conducted at Hyderabad during May 1978 in which 38 teachers from various States-Maharashtra, Karnataka, Tamil Nadu, Orissa, West Bengal, Assam and Manipur have participated. The 3rd course was conducted at Madras in which 38 teachers from Madras city participated. The 4th course was conducted at Hosur; 5th at Gudiyatham and 6th at Bangalore. In each course not less than 45 teachers have participated and the courses were very well received.

Teaching Material: For the benefit of Telugu children outside A.P. and abroad the Institute has published five readers designed on modern linguistic principles with suitable illustrations. The Institute has also produced three more Readers in Roman script for the benefit of adults learning Telugu. Similarly we have produced Baalasiksha and Adhunika Telugu Vyaakaranam. Three sets of compiled articles on teaching methodology were also published. The other publications of the Institute include *Pratigrahanam*, *Maarisas on Telugu Vaani*, *Burmalo Telugu Vaani*, and Historical Tables. During the 2nd World Telugu Conference the Institute has brought out some more publications.

501/10-00

LEARN MODERN TELUGU

BOOK 3

Editor

M. Ramappa

DEC 19

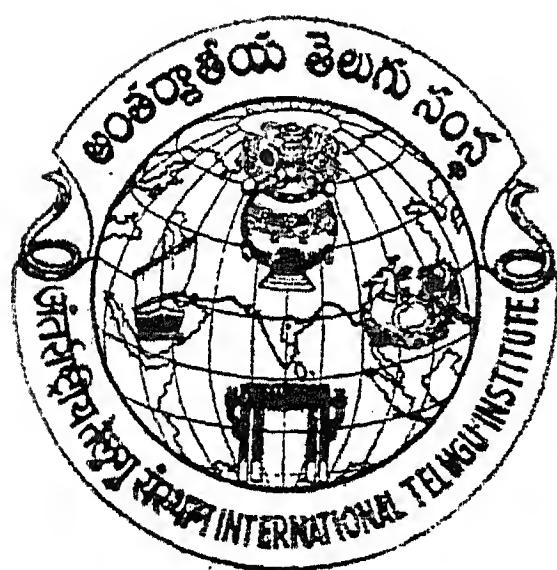
Author

Dr. N. Sivarama Murty

Acc No

4481

149/Rot

International Telugu Institute

Hyderabad-500 027

INDIA

(C) Copy right : International Telugu Institute

First Print Copies 1000

March 1981

Price Rs. 10-00

Dollars (U.S.A.) 2

Published through a grant from the Government of Andhra Pradesh.

W.M. 81

ACKNOWLEDGEMENTS

I am indebted to Sri M. Ramappa, Director of our institute for taking keen interest in getting funds from the Government of Andhra Pradesh and for giving me all encouragement to publish these Readers. I am also thankful to Dr. P.S.R.Appa Rao, Former Director of our Institute during whose period the work on this series was initiated. My sincere thanks are due to, Prof. V.R. Jagannathan and Prof. K. Veerabhadr Rao for reading the manuscript and offering several suggestions for improvement, to the authorities of the State Council for Educational Research and Training Hyderabad, for suggesting improvements in the books, to my friend Dr. B. Rama Krishna Reddy for helping me in correcting the manuscript, to Sri C. Ramachandra Rao for having no objection in utilising some his illustrations drawn from "Telugu Vaachakaalu", to M/s. Amar Mohan for cover design and to Sri A. Chennakesava, Managing Partner, M/s. Vivekananda Printers for printing the books neatly according to our specifications.

Dr. N. SIVARAMA MURTY

C O N T E N T S

		<i>Page No</i>
1. naagaarjunasaagar	—	1
2. tirupati - tirumala	—	6
3. makara sankraanti	—	10
4. uttaram	—	14
5. gaandhii mahaatmuđu	—	18
6. goodaavari nadi	—	22
7. aandhra raaṣṭram	—	26
8. sriikrusna deevaraayalu	—	30
9. tirupati venkaṭakavalu	—	30
10. ravindra naatha ṭhaakuuru	—	34
11. kandukuuri viireeśalingam	—	38
12. harikatha	—	42
13. ugaadi	—	46
14. prapanca bhaaşalu	—	50
15. simham ciṭṭeluka	—	54
16. śriinaadhuđu	—	58
17. gurajaada appaaraavu	—	62
18. giđugu raama muurti	—	66
19. paṭṭanam elaka,-palleṭṭuuri elaka	—	70
20. sriraama navami	—	73
21. jamiindaaru-divaanu	—	78

NOTE

1. EXERCISES given in the lessons are not enough. Hence additional exercises may be prepared to reinforce the sentence patterns and vocabulary in the lesson.
2. EXERCISES on translation are meagre. If necessary some more exercises may be prepared depending on the purpose.
3. Meanings are avoided purposefully so that the learner searches for them consciously.
4. Printing errors may be checked up properly.
5. The term 'pattern' is used in a very lose sense. No technical meaning is implied
6. Please note that puurnaanusvaara is written as *n* sometimes and as *m* sometimes
7. *ru* is transliterated sometimes as *r* and sometimes as *ru*

naagaarjuna saagar

A eemandii miiru naagaarjunasaagar cuusaaraa ?

B oo, cuusaanandi

A eppudu cuusaaru?

B kindaati dasaraa salavulloo

A evarevaru vellaarandi?

B maa aavida, neenu, pillalantaa kalisi vellaamandi

A haidaraabbaaduki enta duuramuntundandi?

B nuuta iravai kiloo miitarlu

A pratiroojuu bassulunnaayaa ?

B oo, unnaayigadaa

A eemiteemiiti cuusaarandi akkaada ?

B pedda daam, mundupakka saagaramlaa kanipincee niiru, javahar kaalvaa, laal bahaduur kaalva

A yaatrika saukaryaalunnaayaa ?

B oo, unnaayandi. vijayavilaar anee pedda atidhi graham undi. inkaa cinna cinna hootallu unnaayandi. cuttupakkala prakrti ramaniiyanaga untundi. ikkaada daamu katatakamundu naagaarjuna kondaa undeedi. adi daamu katrina tarvaata niitiloo munigipooyindi. mahaayaana bauddhaaniki idee modaati sthaanam. naagaarjunaa caaryudu mahaayana bauddha siddhaantaaalni boodhincaadu. kondaa miida pedda puraatatva vastusaala undi.* naagaarjuna saagar cuudadagga viseshamandi.*naagaarjuna saagar tavaakaaloo dorikina mukhyamaina vastuvulni, bildingu namuunaalni pradarshincaaru.

saagaramulaa *like a sea*
kaalva *canal*
yaatrika - *pilgrim*
saukaryam *facilities*
prati roju *daily*
bauddham *buddhism*
cuṭṭupakkala *all around*

prakruti *nature*
ramaṇiiyamgaa *beautifully*
siddhaantam *thesis*
puraatatva *archaeological*
vastusaala *Museum*
tavvakaalu *excavation*
namunnaa *plan*.

Answer the following questions :

1. miiru naagaarjuna saagar eppudaina cuuśaaraa ?
2. naagaarjuna saagarku evarevaru kalisi veļlaaru ?
3. mii uuriki naagaarjuna saagar enta duuram ?
4. vijayavihaar anee atidhi gruham ekkadundi ?
5. ekkađa cuṭtu pakkala ramaṇiiyamgaa unṭundi ?
6. naagaarjunaa caaryudu eemiṭi boodhincaadu?
7. kondamiida eemiṭi undi ?
8. akkađa eemiṭi pradarśincaaru ?

Use the vocabulary given in the box and write a story :

oka uuļoo *once in a village*
peeda *poor*
dampatulu *wife and husband*.
baatu 'duck'
pencu *to grow*
bangaaru *gold*
guḍdu *egg*
pratirooju *every day*
aanandam *happy*

peeraaśa *greediness*
aaloocincu *to think*
peṭtu *to keep*
kađupu *stomach*
undi undavaccu *may be available*
veeciundu *to wait for*
okeesari *at v time*
kattitoo *with the knife*
kanabadaleedu *not seen*
eedruaru *cried*

Study the sentence patterns.

ii ciira sabbutoo utikitee tellagaa avutundi
 kaafiiloo pancadaara leekapooyinaa neenu taagagaluu
 raamaaraavu tappa aafiiuloo unna vaallandaruu manci vaalliee
 aayana vastee meemu akkaadiki vastaam.

ఆ చీర సబ్బులో ఉపికితే తెల్లగా అవుతుంది.

కాఫీలో పంచదార లేకపోయినా నేను తాగగలను.

రామారావు తప్ప ఆఫీసులో ఉన్న ఆందరూ మంచివాళ్ళే
 ఆయన వస్తే మేము అక్కడికి వస్తాం.

Four of these sentences say something that is true. Four of them say something that is not true. Which sentences are true and which are false?

- durmaargulaku upakaaram
 ceeste meelu kalugutundi
- padimandi vaddanna pani
 ceyyakuuḍadu
- buddhimantulatoosahavaasam
 ceyyoddu
- vidya enta vaccinaa caalunani
 talanca kundadu.
- aakaliveesina vaariki annam
 petṭaku
- caduvukunee kaalam
 vyardham ceyyaali
- prajalu nindincee pani ceyyaku
- dongatoo sneeham
 ceyyakuuḍadu

దుర్మార్గులకు ఉపకారం చేస్తే మేలు
 కలగుతుంది
 పదిమంది వద్దన్న పనిచెయ్యుకు
 బుద్ధిమంతులతో సహవాసం చెయ్యేద్దు
 విద్య ఎంతవచ్చినా చాలునని తలంచ
 కూడదు
 ఆకలి వేసిన వారికి అన్నం పెట్టు
 చదువుకునే కాలం వ్యర్థం చెయ్యాలి
 ప్రజలు నిందించేపని చెయ్యుకు
 దొంగతో స్నేహం చెయ్యకూడదు

Study the phrases:

andani draakSapallu
 atikincina kooramiisam
 attaleeni koodalu
 amma puṭṭillu
 aalumagala kalaham

ఆందని ద్రాక్షపళ్ళు
 ఆతికించిన కోరమీసం
 ఆత్తలేని కోడలు
 ఆమ్మ పుట్టిల్లు
 ఆలుమగల కలహం

The sentences in this story are all mixed up. Put them in their right order and you will get a good story :

pillavaadu goopaal padeella tallitoo pootlaadi nunci inti rooju oka velli-pooyaadu. veelupala uuri looya ancuna kond a kuurconi krindiki looya modaleettaadu cuudam. koopamtoo amma miidi “niivantee istamleedu poo naaku” aricaadu ani. pratidhvani looya “poo niivantee naaku istamleedu” mallii ani vinipincindi. dhvaniki aa goopaal bhayapaddaadu. parugetti intiki ammatoo ceppaadu. talli vaanni bujjaginci looya daggaraku aa velli” niivantee istamee ”, ani aruvu” mani ceppindi. goopaal looya daggaraku tirigi velli “niivantee naakishtamee” aricaadu. ani. pratidhvanci looya “niivantee naakishtamee” andi. itarulanu manam dveesistee, manalanu dveesistaaru vaallu, preemistee vaallu manalanu preemistaaru.

Answer the following questions ?

MEANINGS

1. goopal enneellavaadu	poottlaadu	<i>to quarrel</i>
2. tallitoo poottlaadi eem ceeesaadu?	velupala	<i>outside</i>
3. amma miidi koopamtoo eemani aricaadu?	looya	<i>valley</i>
4. looya eemani prati dhvanincindi?	ancu	<i>border</i>
5. goopaal enduku bhayapaddaadu?	pratidhvani	<i>resound</i>
6. parugetti eem ceeesaadu?	mallii	<i>again</i>
7. amma eemani ceppindi?	bujjagincu	<i>to console</i>
8. tirigivelli goopal eem ceeesaadu?	dveesincu	<i>to hate</i>
9. ii kadhaloo niiti eemiti?	preemincu	<i>to love</i>

Match the following :

andani draakşapallu
 aggi cuupitee
 adigoo puli antee
 adrurstam ceppiraadu

 amma puṭṭillu
 ulli malli kaadu
 eluka nooṭloonci

pullana annatlu
 idugoo tooka annatlu
 duradruṣṭam ceppipoodu
 meenamaama daggara

 pogidinatlu
 venna karugutundi
 kaaki kooyila kaadu
 eenugudantaalu raavy

Read the following adages :

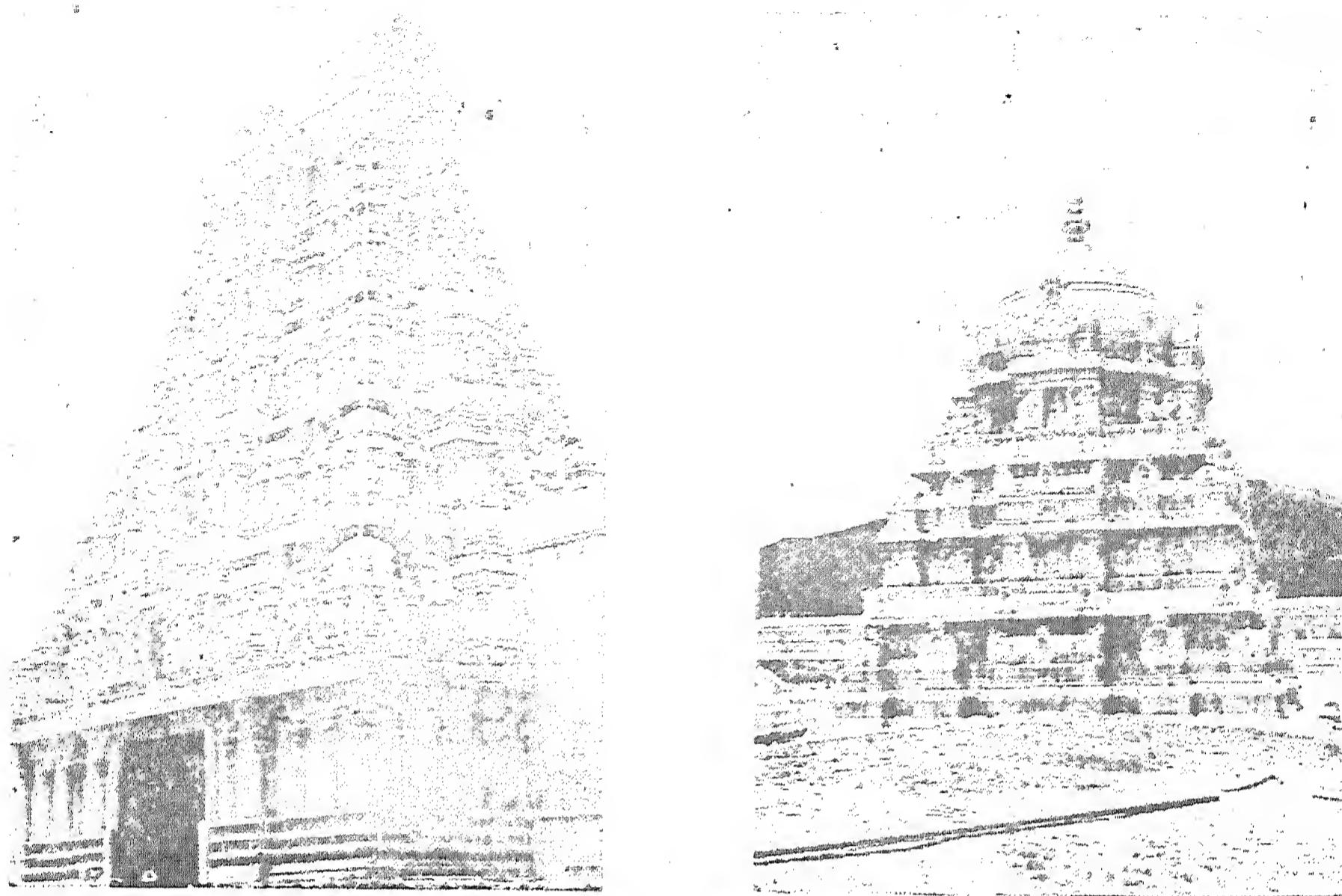
1. ee cettyu leenicoṭa aamudapu cettee mahaavrukṣam
2. ee yiikala paksi aa gumpulooonee cerutundi
3. eeru daaṭeevaraku enganna eerudaṭeeka singanna
4. kancee ceenu meestee kaapeemi ceyyagaladu ?
5. kaakini tecci panjaramloo peditee ciluka paluku palukuntundaa ?
6. kaalam gadicipootundi, maaṭa nilicipootundi
7. kuurcuni tinquu untee kondaina karigipootundi
8. kondanta duudiki kondanta nippenduku ?
9. dorikitee donga dorakakapootee dora
10. neeti kavulu siraaloo ekuva nijlu kalipi raastunnaaru
11. paata oka roota kotta oka vinta
12. preemaleeni maaṭa pedavipainee unṭundi

Match the following :

manci ceddalu
 manisi peedaitee
 manuSulu pooyinnaa
 mahaavrukṣamkrinda
 maaṭa vendi
 maanava seevee
 miida merupulu
 maṭaku maa intiki

maaṭalu nilustaayi
 mokkalu peragavu
 kuuṭiki mii intiki
 maunam bangaaram
 maadhava seeva
 loona purugulu
 maṭaku peedaa?
 paḍugu peekalu

(for meanings see page 9)

తిరుపతి - తిరుమలలో లోక ప్రసిద్ధమైన శ్రీ వెంకటేశ్వర దేవాలయం ఉంది. ఎక్కువ రాబడి గల దేవాలయాల్లో ఈ దేవాలయం ప్రపంచంలో రెండోది, భారతదేశంలో మొదటిది. సంవత్సరంలో కొన్ని కోట్ల రూపాయలు ఆదాయం లభించేది మనదేశంలో ఈ ఒక్క దేవాలయానికి. సంవత్సరం పొడుగునా ప్రతిరోజు ఎన్నో వేలమంది ప్రజలు శ్రీ వెంకటేశ్వరుని దర్శిస్తారు. తిరుమల కొండ మీదికి రోజు కొన్ని వందల బస్పులు యాత్రికుల్ని స్వామి సప్నిధికి చేరుస్తాయి. కొండమీద అలయానికి దగ్గరలోనే పాపనాశం అనే జలపాతం ఉంది. దిగువ తిరుపతికి దగ్గరగా తిరుచామారులో పద్మావతి దేవాలయం ఉంది. పద్మావతి శ్రీవారి భార్య. శ్రీవారి హండీలో రోజు లక్షల కొలది రూపాయలు, బంగారం, వెండి యాత్రికులు కానుకలగా సమర్పిస్తారు. శ్రీవారి కొండకి మన దేశంలో పలుచోట్ల నుండి యాత్రిక సౌకర్యాలున్నాయి. యాత్రికుల కోసం తిరుపతి - తిరుమలలో ఎన్నో వసతులు లున్నాయి.

ఈ దేవాలయానికి వచ్చిన రాబడితో చాలా విద్యా సంస్థలు నిర్వహిస్తున్నారు. ఈ మధ్య తిరుపతి దేవస్థానంవారు అమెరికాలో నుస్స మ్యాయార్యు నగరంలో శ్రీ వెంకటేశ్వర దేవాలయాన్ని కట్టించారు. హైదరాబాదులో బిర్రాట్రుస్తువారు శ్రీ వెంకటేశ్వర దేవాలయాన్ని చటువరాతితో కట్టించారు. తెలుగువాళ్ళ మారిష్వలోను, దశ్శిణాప్రఫికాలోను శ్రీ వెంకటేశ్వర దేవాలయాల్ని కట్టిస్తున్నారు.

tirupati - tirumala

Vocabulary

looka prasiddham *well known*
 raabadi *income*
 deevaalayam *Temple*
 labhincu *to obtain*
 podugunaa *through out*
 prati roojuu *every day*
 darśincu *to see*
 konda *hill*
 yaatrikulu *pilgrims*
 sannidhi *sancium sanctorum*
 jalapaatam *water fall*
 daggaragaa *near by*
 bhaarya *wife*
 śriivaaru *lord venkatesvara,
husband*

huundi *a safe wherein people
offer money*
 laksalakoladi *amounting to lakhs*
 bangaaram *gold*
 vendi *silver*
 kaanuka *gift*
 samarpincu *to present, to give*
 palucootlu *several places*
 saukaryaalu *fecilities*
 vasatulu *fecilities*
 samstha *institution*
 vidya *education*
 nirvahincu *to conduct*
 kattincu *to build*
 mukhyam *important*

tirupati tirumalaloo looka prasiddhamaina śriivenkaṭeesvara deevaalayam undi ekkuva raabadi gala deevaalayaaloo ii deevaalayam prapancamloo rendoodi bhaaratadeeśamloo modaṭidi. samvatsaramloo konni kootla ruupaayalu aadaayam labhinceedi ii okka deevaalayaani kee. samvatsaram podugunaa pratiroojuu ennoo veela mandi prajalu śrii venkaṭeeśvaruni darśistaaru. tirumala konda miidiki roojuu konni vandala bassulu yaatrikulni svaami sannidhiki ceerustaayi. konḍamiida aalayaaniki daggarloonee paapanaaśam anee jalapaatam undi. diguva tirupatiki daggaragaa tirucaanuuruloo padmaavati deevaalayam undi. padmaavati śriivaari bhaarya. śriivaari huundiiloo roojuu laksalakoladi ruupaayalu, bangaaram, vendi yaatrikulu kaanukalagaa samarpistaaru. śriivaari konḍaki manideśamloo palucootlanundi yaatrika saukaryaalunnaayi. yaatrikulakoosam tirupati tirumalaloo ennoo vasatu lunnaayi

ii deevaalayaaniki vaccina raabadiitoo caalaa vidyaasamsthalu nirvahistunnaaru. ii madhya tirupati deevaasthaanamvaaru amerikaaloo-nunna nyuuyaarku nagaramloo śriivenkaṭeeśvara deevaalayaanni koṭṭincaaru haidaraabaaduloo birlaa ḥruṣṭuvaaru śriivenkaṭeeśvara deevaalayaanni caluvaraatitoo kattincaaru. teluguvaallu maarisasloonu, dakṣinaafrikaaloonu śriivenkaṭeeśvara deevaalayaalni kaaṭṭistunnaaru.

Read the following verb forms:

pradsiddhamaindi
labhincindi
darśincaaru
ceercaaru

prasiddhamautundi
labhistundi
darśistaaru
ceerustaayi

prasidhamkaadu
labhincadu
darśincaru
ceercanu

samarpincaaru
nirvahincaaru
kaṭṭincaaru
puujincaaru

samarpistaaru
nirvahistaaru
kattistaaru
puujistaaru

samarpincaru
nirvahincaru
kattincaru
puujincaru

Answer the following questions:

1. śri venkaṭeeśvara deevaalayam ekkada undi ?
2. ekuva raabādīgala deevaalayaallo idi prapancamloo ennodi ?
3. diiniki samvatsraaniki enni kootla ruupaayalu aadaayangaa labhistundi ?
4. tirupati konḍamiiidiki konniveela bassulu veṭtaayaa ?
5. padmaavati evaru ?
6. sriivaari huundiiloo eemiṭi samarpistaaru ?
7. tirupatiloo yaatrikulaku saukaryaalunnaayaa ?
8. ii devaalyaaniki vaccina raabādītoo eem ceestunnaaru ?
9. haidraabaaduloo deevaalayam evaru kaṭṭincaaru
10. sriivaari deevalaayalu inkaa ekkadēkkada kaṭṭistunaaru?

Make sentences as indicated below:

tirupati cittuuru jillaaloo undi

tirupati
arasavilli
bhadraacalam
annavaram

cittuuru
suuryadeevaalayam
raamaalayam
satyanara, la svaami

jillaa
stikaakulam
tuurpugoodaavari
tuurpugoodaavari

simhaacalam
srii kaalahasti
srii sailam
varangallu

viṣṇumuurti
kaalahasti
mallikaarjuna svaami
raamappa

visaakha paṭṭanam
cittuuru
karnuulu
varangallu

Vocabnlary :

adrus̄tam	<i>luck</i>	kance	<i>'fenee'</i>
duradruṣtam	<i>bod luck</i>	ceenu	<i>'crop'</i>
meenamaama	<i>moher's brother</i>	panjaram	<i>cage</i>
venna	<i>butter</i>	paluku	<i>to speach utterance</i>
aamudapu c̄et̄tu	<i>castor plant</i>	gadicipoovu	<i>to pass on</i>
mahaavrukṣam	<i>great tree</i>	nilicipoovu	<i>to stay on</i>
enganna	<i>name of a person</i>	nippu	<i>fire</i>
singanna	<i>name of a person</i>	donga	<i>thief</i>
p̄davi	<i>lip</i>	dora	<i>gentle man</i>

Study the following sentences:

1. teluguvaallaki caala mukhyamaina panḍuga sankraanti
2. maamalu allulanu illaku aahvaanistaaru
3. idi aaḍavaallaki caala mukhyamaina nela
4. uurandaru manṭa cut̄tu ceeri cali kaacu kunṭaaru

5. canipooyina vaaru neerugaa svargaanikee veṭtaaraṭa
6. palletuullaloo prati mani i i rooju kotta bat̄talu kat̄tukuntaaru
7. udayaanee leeci pašuvulni kađigi alankaristaaru
8. panḍuga roojulloo bommala koluvu kunda peḍataaru

Read these adages :

1. taanu tavyina gootiloo taanee paḍataadu
2. tiyyaṭi teene nindina nooṭitoonee teenetiiga kuṭṭadaa ?
3. parugettī paalu taagee kannaa nilabadi niiḍlu taagadām meelu
4. vaanaluntee pantalu leekuntee manṭalu

5. sampaadana okaridi, anubhavam inkokaridi
6. sanyaasam civara kaṣṭam, samsaaram madhya kaṣṭam
7. vaccinapeeru caccinaa poodu
8. vindu ayināa munnaalilu, mandu ayināa muunnaalilu

మకర సంక్రాంతి

Vocabulary

panduga festival
prati every
maaru to change
pallequaru village
pantalu crops

tolirooju first day
sankranti festival
panulu works
puurti complete
raavadam coming

తెలుగు వాళ్ళకి చాల ముఖ్యమైన పండుగ మకర సంక్రాంతి. ప్రతి సంవత్సరం జనవరి 13, 14 తేదీల్లో ఈ సంక్రాంతి వస్తుంది. ఇది మూడు రోజుల పండుగ. తొలిరోజు భోగి, రెండో రోజు సంక్రాంతి, మూడో రోజు కనుమ.

సూర్యుడు ఒక రాత్రిలో నుండి మరో రాత్రికి మారడాన్ని సంక్రాంతి అంటారు. మకర రాత్రిలో సూర్యుడు ప్రవేశించినపుటి సంక్రాంతి మకర సంక్రాంతి అంటారు. పల్లెటూళ్ళలో మకర సంక్రాంతి వచ్చేటపుటికి పనులు కొన్ని హర్షయి పంటలు ఇంటికి రావడంతో ఇల్లు నిండుగా ఉంటుంది. సంతోషం కొద్ది మామలు, అల్లుళ్ళను ఇళ్ళకు ఆహ్వానించి కానుకలిచ్చి గౌరవిస్తారు. మకర సంక్రాంతి మునుపున్న ముపై రోజుల్ని ధనురాష్ట్రం అంటారు. ఇది ఆశవాళ్ళకి చాల ఆనందదాయకమైన నెల. వాళ్ళ ఇంటిమందు గొబ్బెమ్మల్ని పెట్టడం, ముగ్గులు వెయ్యడం మొదలైనవి చేస్తారు.

మొదటి రోజు భోగినాడు ఎండు క్రియలు, వేడ పిడకలు మొదలైన వాటిని ఒక దగ్గిర చేర్చి భోగి మంట వేస్తారు. ఊరందరు ఆ మంట చుట్టూ చేరి కోలాహలంగా చలి కాచుకుంటారు.

రెండో రోజు ఉత్సాహం పుణ్యదినమైన సంక్రాంతి. ఇది మహాపుణ్యకాలమని, సంక్రాంతినాడు స్వర్గంలో వాకిష్ణ తెరుస్తారని, ఆ రోజు చనిపోయిన వారు నేరుగా స్వర్గానికే వెళ్లారని వాళ్ళ నమ్మకం. చనిపోయిన తాత ముత్తుతలని ఈ రోజు ఆరాధిస్తారు. పల్లెటూళ్ళలో ప్రతి మనిషి ఈ రోజు కొత్త బట్టలు కట్టుకుంటారు.

మూడో రోజు ఉదయాన్నే లేచి పశువుల్ని కడిగి అలంకరిస్తారు. ఆ రోజు పుష్టిగా భోంచేసి పల్లెటూళ్ళలో కోళ పండాలు మొదలైనవి చూడానికి వెళ్లారు. పండుగ రోజుల్లో కొండరిళ్ళలో బోమ్మల కొలువు కూడ పెడతారు.

makara sankraanti

nindugaa <i>full</i>	manṭa <i>fire</i>
santooṣamkoddi <i>due to happiness</i>	koolaahalangaa <i>merrily</i>
maamalu <i>fathers-in-law</i>	cali <i>cold</i>
alluṇṇu <i>sons-in-law</i>	kaacukonu <i>to wait</i>
munupu <i>earlier</i>	neerugaa <i>straight</i>
praveeśincu <i>to enter</i>	paśuvulu <i>cattle</i>
aanandadaayakam <i>happy</i>	taata <i>grand father</i>
aahvaanincu <i>to invite</i>	muttaata <i>great grand father</i>
enḍu karralu <i>dried fire wood</i>	kooḷla pandaalu <i>cock fights</i>
peeda piḍakalu <i>thick biscuits of dried cow dung</i>	panḍuga roojulu <i>festival days</i>

teluguvaallaki caala mukhyamaina panḍuga makara sankraanti. prati samvatsaram janavari nela 13, 14 teediiloo ii sankraanti vastundi. idi muuḍu roojula panḍuga. toli rooju bhoogi, rendoo rooju sankraanti, muuḍoo rooju kanuma.

suuryudu oka raaśiloonunci maroo raaśilooki maaradaanni sankraanti antaaru. palleṭuuḍilaloo makara sankraanti vacceṭappaṭiki panulu konni puurtayi panṭalu intiki raavadamtoo illu nindugaa unṭundi. anduvalla veeḍuka ceesukoovadaaniki anukuulangaa unṭundi. santooṣam koddi maamalu alluṇṇanu illaku aahvaaninci kaanukalicci gauravistaaru makara sankraanti munupunna mupphai roojulni dhanurmaasam antaaru. idi aadavaallaki caala aanandadaayakamaina nela. vaallu intimundi gobbemmañni peṭṭadam, muggulu veyyadam modalainavi ceestaaru.

modaṭi rooju bhoogiinaadu endukarralu, peeda piḍakalu modalainavatini oka daggira ceerci bhoogii manṭa veestaaru. uurandaru aa manṭa cuṭṭuu ceeri koolaahalangaa cali kaacukunṭaaru.

rendoo rooju uttaraayaṇa puṇyadinamaina sankraanti. idi mahaa puṇyakaalamani, sankraantinaadu svargamloo vaakiṇlu terustaaranii aa rooju canipooyinavaaru neerugaa svargaaniki veṭtaaranii vaaḍla nammakam. canipooyinavaari taata muttaatalani ii rooju aaraadhistaaru. palleṭuuḍilaloo prati maniṣi ii rooju kotta baṭṭalu kuṭṭukunṭaaru.

muuḍoo rooju udayaanne leeci vyavasaayadaarulu paśuvulni kaḍigi alankaristaaru. aa rooju suṣṭigaa bhoonceesi palleṭuuḍilaloo kooḷla pandaalu modalainavi cuuḍaniki veṭtaaru. panḍuga roojulloo kondariḍilaloo bommalakoluvukuḍa peḍataaru.

See the picture and write a description :

Read the following :

eekavacanam-bahuvacanam

suuryagrahanam-candragrahanam

bhuutakaalam-vartamaana kaalam

pumlingam-striilingam

vidyaadaanam-dhanadaanam

tuurpu-padamara

paurñami-amaavaasya

aaroogyam-vaidyam

singular-plural

solar eclipse-moon eclipse

past tense-present tense

masculine and feminine
giving education-giving money

east and west

full moon day-new moon day

health-treatment

Telugu months

caitram
vaiśaakham
jyeṣṭham
aāśādham
śraavaṇam
bhaadrapadam

English months

janavari
fibravari
maarci
eeprilu
mee
juun

aaśviyujam
kaartikam
maargaśiram
puṣyam
maaghram
phaalguṇam

juulai
aagastu
septembaru
aktoobaru
navambaru
disembaru

caitra śuddha paadyami
caitra śuddha navami
bhaadrapada śuddha caviti
aaśviyuja śuddha daśami
aaśviyuja bahuļa amaavaasya
aagastu padiheenu

ugaadi
sriiraamanavami
vinaayaka caviti
vijayadaśami
diipaavalī
svaatantrya dinootsavam

Answer the following questions

1. makara sankraanti eppudu vastundi ?
2. sankraanti antee eemiți ?
3. sankraanti naadu striilu eemi ceestaaru ?
4. bhoogiinaadu eem ceestaaru ?
5. muudoo rooju eem ceestaaru ?
6. panduga roojulloo kondari llaloo eem pedataaru ?
7. panduganaatiki panṭalu pandutaaya ?
8. maamalu allu llaku eem istaaru ?

See the picture and write a description :

Read the following :

eevakacanam-bahuvacanam

suuryagrahanam-candragrahanam

bhuutakaalam-vartamaana kaalam

pumlingam-striilingam

vidyaadaanam-dhanadaanam

tuurpu-paadamara

paurñami-amaavaasya

aaroogyam-vaidyam

singular-plural

solar eclipse-moon eclipse

past tense-present tense

masculine and feminine

giving education-giving money

east and west

full moon day-new moon day

health-treatment

Telugu months

caitram
vaiśaakham
jyeṣṭham
aasaadham
śraavaṇam
bhaadrapadam

English months

janavari
fibravari
maarci
eeprilu
mee
juun

aaśviyujam
kaartikam
maargaśiram
puṣyam
maaghām
phaalguṇam

juulai
aagastu
septembaru
aktoobaru
navambaru
disembaru

caitra śuddha paadyami
caitra śuddha navami
bhaadrapada śuddha caviti
aaśviyuja śuddha daśami
aaśviyuja bahuļa amaavaasya
aagastu padīheenu

ugaadi
sriiraamanavami
vinaayaka caviti
vijayadaśami
diipaavalī
svaatantrya dinootsavam

Answer the following questions

1. makara sankraanti eppudu vastundi ?
2. sankraanti anṭee eemiṭi ?
3. sankraanti naaḍu striilu eemi ceestaaru ?
4. bhoogiinaaḍu eem ceestaaru ?
5. muudoo rooju eem ceestaaru ?
6. paṇḍuga roojulloo kondariḍḍaloo eem peṭataaru ?
7. paṇḍuganaaṭiki paṇṭalu paṇḍutaayaa ?
8. maamalu aḍḍalaku eem istaaru ?

ప్రాంతిక ప్రాంతిక

Letter writing is one of the important uses of a language. It is an art. When we read some letters we feel as if the person who wrote the letter is in front of us. There will be number of opportunities for writing letters.

As you know letters are of different types. The following few categories may be noted.

1. kālāmbe sabhyulaku raasee uttaraalu *letters to family members*
2. mitruulaku raasee uttaraalu *letters to friends*
3. pustakealu gaani tiluvaina vastuvulu kaani teppinceetapudu raasee uttaraalu *Letters written when ordering for books or valuable goods,*
4. udyoogaalakoosam pettee darakhaastulu *application for appointments*
5. preeyasii priyulu raasukonee uttaraalu *love letters*

1. In Telugu before writing a letter while addressing the following words are generally used.

1. Srii - Mr	2. When ending a letter
2. Mahaaraajaśrii - (Mahaaraaja 'king')	1. itlu - <i>as above</i>
3. puujyaniiyulaina - worshippable	2. nii priyamaina - <i>yours lovingly</i>
4. puujyulu - peddalu - worshippable	3. preemato - <i>with love</i>
<i>and elderly members</i>	4. bhavadiiyudu - <i>yours</i>
5. priyamaina - <i>affectionate</i>	
6. ayyaa - Sir	
7. earyaa - Sir	
8. gauravaniiyulaina - <i>respectable</i>	

3-4-529/18

బర్క్‌ట్రైప్

ప్రోదరోబాదు

తేదీ : 1-11-1980

హాజ్యానీయులైన సాన్నగర్భ నమస్కారములు. ఇక్కడ మేమంతా ఛేమంగా ఉన్నాం. ఇంటి దగ్గర అందరూ బగున్న రమకుంటాను, మీరు ఇంటికి వెళ్లిన వెంటనే డబ్బు పంపిస్తానన్నారు. డబ్బుకోసం ఎదురుచూస్తున్నాను. మొన్న మీరిక్కడికి వచ్చినప్పుడు అక్కయ్యకు పుస్తకాలు పంపుతామని చెప్పారట. అక్కయ్య మళ్ళీ మీకు గుర్తుచెయ్యమని చెప్పింది. హాజ్యాలు అప్పారావగర్భ నా నమస్కారాలు. మీ అందరి ఛేమాలతో తిరుగు టపాలో జవాబు తాయంది.

Vocabulary

puujyaniiyulu	<i>worshippable</i>	namaskaaramulu	<i>thanks</i>
kseemanga	<i>hale and healthy</i>	andaruu	<i>all</i>
baagunnaaru	<i>are well</i>	pampincu	<i>to send</i>
eduru cuusu	<i>to look forward</i>	vaccinappudu	<i>when you come</i>
pampu	<i>to send</i>	gurtuceyyu	<i>you remind</i>
tiruguṭapaa	<i>return post</i>	javaabu	<i>reply</i>
śubhaakaanksalu	<i>greetings</i>	paraamarśalu	<i>enquire about</i>
sandeśam	<i>message</i>	aaviskarana	<i>health etc</i>
samaaveśam	<i>meeting</i>	tappaka	<i>release</i>
aahvaanam	<i>invitation</i>	jaabitaa	<i>without fail</i>
dayaceeyu	<i>to come gladly</i>	vicceeyu	<i>list</i>
vinnapamu	<i>submission</i>	untaanandi mari	<i>to come</i>
praardhincu	<i>to pray</i>	kooru	<i>I remain</i>
ippincavalasindigaa	<i>to grant</i>	manavi	<i>to request</i>
tiisukonu	<i>to take</i>		<i>request</i>
pampukunṭunnaanu	<i>'sending for myself'</i>		

3-4-526/18,
Barkatpura,
Haidaraabaadu,
teedii : 1-11-80

puujyaniiyulaina naannagaariki namaskaaramulu. intidaggara andaruu baagunnaaranukunṭaanu. miiru intiki vellinaventanee naaku ḍabbu pampistaamannaaru. ḍabbukoosam eduru cuustunnaanu. monna miiri- kkaḍiki vaccinappudu akkayyaki pustakaalu pamputanani ceppaaraṭa. akkayya miiku maḍḍii gurtuceyyamani ceppindi. puujyulu apparaavu- gaariki namaskaaraalu. mii andari kSeemaalatoo tirugu ṭapaaloo javaabu raayandi.

itlu:
mii kumaaruḍu,
vi. raamaa raavu

aina that which become - is a verb form derived from the verb
agu - to become the final *a* is a relative participle marker

Match the following:

puujyulaina
andamaina
ettaina
podugaati
vedalpaina
kuracaina
callati /
callanaina

podugaati
long
vedalpaina
wide
kuracaina
short
callanaina
cool

taajamahalu
abbaayi
gadi
taadu
miiru
caarmiinaaru
naannagaaru

Read the following adverbs

- 1) rautu mettanayitee gurram muudu kaaljatoo nadustundi
If the rider on the horse is not competeni the horse walks with three legs
- 2) vindu ayinaa muunnaallu, mandu ayinaa muunnaallu
A banquet is only for three (few) days, similarly taking medicine is also for a few days
- 3) sukhaalu puuvullaantivi, anubhavincagaanee antarincipootaayi
pleasures are like flowers, Immediately after enjoyment they die

Notes

1. meemu + antaa	- we all
2. baagunnaaru + anukuntaanu	- I feel that everybody is O.K.
3. pampistaanu + annaaru	- he said that you would send
4. vaccina + appudu	- when came
5. pamputaanu + ani	- will send. having said
6. ceppaaru + aṭa	- you said, it is said
7. gurtu ceyyumu + ani	- remind, having said

Note that in many cases the final vowel of the first word is dropped due to Sandhi. Knowing sandhi is very important in splitting the words for proper understanding.

Notes:

vinani vaallundaru *there will be nobody who have not heard of.*

is a form containing two negatives—

vinani *that which has not heard* vaallu *they* undaru *will not be*
puttina dinam *'birthday'* *the day on which he born*

puttina *that which born*

svaatantryam koosam *for independence* koosam *for* is a dative form
sampaadincadaaniki *for obtaining*

sampaadincadam is a form ending in *m*. After dropping *m* the preceding vowel gets lengthened before taking the dative case suffix *ki*.

Read the Following:

1. paamuku talaloonu teeluku tookaloonu višamunṭundi. kaani cedda-vaallaki řaariiramantaṭa višamunṭundi.

Serpant has poison in the head, a scorpion has it in the tail, but bad people have prison throughout the body.

2. cinna nalli ceeri mancaaniki naṣtam kolugutundi. ceddavaanitoo sahavaasam ceesina enta goppavaḍikaina kiḍu kalugutundi.

A small bug having stayed in the cot damages it. A bad fellow's company with any great man damages him.

Match the following

dhanavantuṇi tana
buddhivantulatoo
aakaliveesee vaallaki
rucī ani
okaru ceesina
dongatanam
raajunu tana
peddalu ceppina

sahavaasam ceyyaali
ekkuvagaa tinakuuḍadu
upakaaram maravoddu
ceyyakuuḍadu
raajyamloone gaura-
vistaaru
annam pettaali
graamamloonee gaura-
vistaaru
maafa vinaāli

మహాత్మా గాంధీ

vinanivaallu	<i>those who have n't heard</i>	akkadi	<i>of there</i>
puttina dinam	<i>birth day</i>	puurti peeru	<i>full name</i>
vellinappudu	<i>when he went</i>	koosam	<i>for</i>
kaṣṭaalu	<i>difficulties</i>	samskaṛāṇa	<i>reform</i>
pooraatam	<i>struggle</i>	saukaryaalu	<i>facilities</i>
jaatiiya kaangress	<i>National congress</i>	samskaṛiñcu	<i>to reform</i>
ampaadincu	<i>to obtain</i>	jiirṇiucukonu	<i>to digest</i>
avalambincu	<i>to adopt</i>	suutraalu	<i>principles</i>
aatipita	<i>father of the nation</i>	udyamam	<i>movement</i>
maanavata	<i>humanness</i>	pempondincu	<i>to develop</i>

భారతదేశంలో గాంధీమహాత్ముడి పేరు వినని వాణ్ణందరు. గాంధీమహాత్ముడు షట్టిన దినమైన అక్టోబరు 2 వ తారీఖ భారతీయులందరికి పంచుగ. రఱయన హర్షిపేరు మోహనదాస్ కరముచంద్ గాంధీ. రఱయన దక్షిణాఫ్రికాకు వెళ్లినప్పుడు అక్కుడి మన భారతీయుల కష్టాల్చి చూసి, సంస్కరణకై ప్రభుత్వంతో పోరాటం జరిపారు. దీనివల్ల అక్కుడి భారతీయులకి కొన్ని సౌకర్యాలు కలిగాయి,

గాంధీ భారత జాతీయ కాంగ్రెసులో చేరి దాన్ని సంస్కరించి, ఏకైక నాయకుడై బ్రిటిషు ప్రభుత్వంతో పోరాటం జరిపి, భారతదేశానికి స్వాతంత్ర్యం సంపాదించాడు. రఱయన భగవద్గీతను జీవించుకొని ఆ మాత్రాల్చి తన ఉద్యమంలో అవలంబించాడు. ప్రతి దేశమూ స్వాతంత్ర్యం కోసం రక్తవదులు ప్రవహింపజేసింది. కాని భారతదేశం మాత్రం నెత్తుటి చుక్క పడకుండా స్వాతంత్ర్యం సంపాదించడానికి గాంధీజీ అహింసా సిద్ధాంతమే ముఖ్య కారణం.

గాంధీజీని భారతీయులు జాతిపిత అని పిలుస్తారు. ఆతడు చనిపోయిన దినమైన 30 జనవరి భారతీయులు స్వాతంత్ర్యం కోసం ఆత్మ బలిదానం చేసిన వీరులే స్వారకండినం. భారతీయులే కాకుండా ప్రవంచమంతా గాంధీమహాత్ముడి ఉపదేశాన్ని పాటిస్తా మానవతని పెంపొందిస్తున్నారు.

mahaatmaa gaandhii

aatma	balidaanam	<i>offering one's life</i>
pravahimpajeyu		<i>to cause to flow</i>
ahimsaa	siddhaantam	<i>Principle of Non-violence</i>
rakta	nadulu	<i>rivers of blood</i>
nettuti	cukka	<i>drop of blood</i>
mukhya	kaarañam	<i>main reason</i>
canipooyina	dinam	<i>death day</i>
eekaika	naayakuđu	<i>single (only) leader</i>
niryaañam		<i>death</i>
paañincu		<i>to follow</i>
smaarakadinam		<i>remembrance day</i>
viirulu		<i>warriors</i>
upadeeśam		<i>preaching</i>

bhaarata deśamloo gaandhiitmahaatmudi peeru vinani vaallundaru. gaandhiimahaatmudu puṭṭina dinamaina aktoobaru rendu taariiku bhaaratiyulandariki panduga. iiyana puurtipeeru moohanadass karamcand gaandhii. iiyana dakSinaaf ikaaku veljinappudu akkadi mana bhaaratiyula kaStaalni cuusi samskarañakai prabhutvamtoo pooraatam jaripaaru. dijinivalla akkadi bhaaratiyulaku konni saukaryaalu kaligaayi.

gaandhii bhaarata jaatiya kaangresuloo ceeri daanni samskarinci, eekaika naayakudai briñSu prabhutvamtoo pooraatam jaripi bhaarata deeśaaniki svatantryam sampaadinaadu. iiyana bhagavadgiitanu jiirñincukoni aa suutraalni tana udyamamloo avalambincaadu, pratideeśamuu svatantryam koosam raktanadulu pravahimpajesindi, kaani bhaarata deeśam maatram nettuti cukka padakundaa svatantryam sampaadinaadani gaandhiji ahimsaa siddhaantamee mukhya kaarañam.

gaandhijiini bhaaratiivulu jaatipita ani pilustaaru. atadu canipooyina janavari mupphay bhaaratiyulu svatantryam koosam aatma balidaanam ceesina viirula smaaraka dinam. bhaaraiiyulu kaakundaa prapancamantaa gaandhii mahaatmudi upadeeśaannii paañistuu maanavatani pempodistunnaaru.

Answer the following questions

1. gaandhii mahaatmuudu eppudu pūṭaaru?
2. iiyana puurti peereemiti?
3. iiyana dakṣiṇaafrikaaloo eem ceeśaaru?
4. bhaarata jaatiiya kaangresuloo ceeri eem ceeśaaru?
5. pratideesam svaatantryam koosam eem ceesindi?
6. bhaarata deeśaaniki svaatantryam sampadincadaaniki ee siddhaantam kaaranam?
7. bhaaratiyulu gaandhijiini cemani pilustaaru?
8. janavari mupphai ee rooju?

Use these phrases on your own

cikkina simbam
talaloo naaluka
taanu tattvina goyyi
peedavaadi pellam
paalasamudram

*lion that became lean and thin
tongue in the head (always
minded
the person who digs the ditch
wife of a poor man
milky ocean*

pidikedu biccam
pillaniccinavaadu
peddalamaata
peedalakoopam
preemaleeni maata

*handful of alms
person who gave his daughter
word of elders
anger of poor people
word without any love*

mangali katti
pooraani cootu
tiyyati teene
paadileeni illu
paamakamlo pudaka
neetikavulu

*barber's knife
a place where one should not go
sweet honey
a house which has no milk etc.,
stick in a sweet juice
today's poets*

Read the following sentences

1. goodaavari nadinee dakṣina ganga anikuudaa pilustaaru
Godavari is called as Daksina Ganga also
2. ii nadi vaśiṣṭa, gautami anee renḍu paaylugaā ciilipootundi
This river is split into two rivulets by name vaśiṣṭa and gautami
3. aanakaṭṭa kaṭṭakamundi pantalu sariggaā pandeevi kaavu
Crops were not yielding properly before constructing the anicut

4. kaa luvalu aa naaṭikee kaṭṭabaddhaayi
Canals were constructed by that time itself
5. aa rojulloo antee ayindi - *It was spent that much only those days*
6. aanakaṭṭa miida marinta etiugaa kattaaru
Above the anicut they have constructed still above

Sandhi

nadini + ee
paayalu + unnaayi
phalitamu + ee
naaṭiki + ee
kharcayiodi + aṭa
maatramu + ee
adi + ee

upayoogeapadu + eeti + aṭlu
siddhamu + autunnaaru
appaṭiki + appudee
leedu + anakundaa
petṭeevaadu + aṭa
ceyyaali + ani
munulu + andaru
batukutundi + annaaru

Noun

nadi
sthalam
tiiram
vedalpu
phalitam
ruupaayalu
munulu
peeru
sahaayam
koopam

Use the noun and verb from
The boxes and make sentences

Ex:-

munulu tapassu
ceesukuntaaru
Monks perform tapas
paaru to flow
dakku to get

Verb

paaru
undu
cuusu
ceeyu
dakku
agu
ceeyu
vaccu
ceeyu
vaccu

goodaavari nadi

goodaavari nadinee dakṣiṇaganga ani kuuḍa pilustaaru. idi naasik jiillaaloo tryambaka jyootirlinga anee sthalamloo puṭṭi 1465 kiloo miiṭ- arla duuram pravahinci bangaalaakhaatamloo kalisipootundi. ii nadii tiiramloo naasikloonu, bhadraacalamloonuu puṇyakṣeetralu veliśaayi. ii nadiki padi paayalunnaayi. dhavaṭeeśvaram daggara ii nadi gautami, vaśiṣṭa anee rendu paayalugaa ciillpootundi.

raajamandridaggara ii nadi vedalpu muuḍu kiloomiṭtarlu, dhavalee- śvaram daggara aaru kiloomiṭtarlu. dhavaleeśvaram daggara aanakaṭṭa kaṭṭaka mundu ii ḍeltaa praantamloo panṭalu sarigga pandeevi kaavu. sar aarthar kaaṭan doragaaru ii dhavaleeśvaram aanakaṭṭani runpondi- ncaaru iiyana kruṣi phalitamee dhavaleeśvaram aanakaṭṭa daaniki sambandhincina kaaluvalu 1852 naatikee kaṭṭabaddayi. ii aanakaṭṭa kaṭṭaḍaniki aa roojullo 14 lakṣala ruupaayalu maatramee kharcayind- aṭa. ii aanakaṭṭa kaṭṭina 125 samvatsaraala tarvaata prastutam ii nadi miida adee aanakaṭṭa miida marikonta ettugaa kattī upayooga paṭeṭa- ṭtu ceyyadaaniki aravai kooṭla ruupaayalatoo pedda baareeji nirmanaa niki siddhamoutunnaaru.

ii nadi puṭṭuka gurinci konni aitihyaalunnayi. konni varala pr- bhaavamvalla gautamuḍu appatikappuḍee vittanaalu calli panṭalu pandinci vanḍi, vaccina atidhulaku leedanakunḍaa santruptikarangaa bhoojanam peṭṭeevaadāṭa daanivalla gautamuḍu peeru prakhyaatulu sampaadincukunnaḍu. kaani kondaru munulu asuuyatoo jaya anee deevata sahaayamtoo iitani kiirti naaśanam ceyyalani talacaaru. “jaya” anee deevata oka aivugaa maari gautamuḍi polaallo panṭa ceenu meyyaḍam praarambhincindi. gautamuḍiki koopam vacci aavu miida kamanḍalamlooni niiḍlu callaaḍu. aavu caccipooyindi. cuṭṭupakkal- loo unna munulandaruu cuuci goohatyaa dooşaaniki gautamuṇṇi veli veeśaaru. kaani pavitramaina gangajalaanni aavumiida jallitee batuk- utundannaaru. gautamuḍu śivuḍikoosam tapassu ceeśaaḍu. gangajala prabhaavam valla aavuki jiivam poyyaḍam maatramee kaakundaa gangajalam bhumi miida pravahincaḍam modalupeṭṭindi. gautama mahaamuni ii nadi bhumi miida pravahincaḍaniki kaarakudu kaabatṭi diiniki gautami anee peeru kuuḍa kaligindi.

Vocabulary

goodaavari nadi	river Godavari	dakṣinaganga	Southern Ganga
tryambaka jyootirlinga	name of a place	pravahincu	to flow
nadii tiiram	bank of the river	kalisipoovu	to meet
ruupondincu	to give shape	veliyu	to grow up
dora	a suffix indicating respect by that time itself	paayalu	sub-rivers
naatikee		ciiliipoovu	to separate
aitihyhaalu	Puranic explanations	vedalpu	breadth
kharcu	expenditure	aanakaṭṭa	dam
goohatya	killing a cow	delṭaa	delta
peeru prakhyaatulu	name and fame	panṭalu	crops
upayoogapadu	to be useful	sariggaa	properly
siddhamau	to get ready	kruṣi	effort
ettugaa	(at) a height	kaaluva	canal
kharcu	expenditure	prastutam	now
nirmaanam	construction	baareeji	barrage
veliveeyu	to outcaste	puṭṭuka	birth
callu	to spread, sprinkle	appaṭikappudu	instantly
prabhaavam	influence	vittaanaalu	seeds
sampaadincu	to obtain	atidhulu	guests
asuuya	envy	munulu	saints
saahaayam	help	deevata	angel
naaśanam	spoil	talacu	to think
aavu	cow	koopam	anger
pavitram	sanctity	panṭa ceenu	crop

Use the phrases in boxes to make sentence on your own

peeru prakhyaatulu
goohatya doosam
ati pavitram
gangaa jalam
kamandalam niiṭṭu
dakṣina ganga
pedda aanakatṭa
ati koopam
veliveeyu
appaṭi kappudu

upayoogapadu
puṭṭi perugu
śivudi tapassu
rendu paayalu
modalu petṭu
aaru kiloo miiṭarlu
nadi puṭṭuka
panṭalu pandincu
panṭa ceenu
panṭa polam

Vocabulary :

bhaasaa praatipadika	<i>language basis</i>	naandii	<i>prelude</i>
punarvibhajana	<i>reconstitution</i>	saahasamgaa	<i>with valour</i>
bhasaa prayukta		keendram	<i>centre</i>
raaṣṭraalu	<i>linguistic states</i>	praantam	<i>area</i>
eerparacu	<i>to do, to arrange</i>	aakarṣincu	<i>to attract</i>
appaṇunci	<i>hence forth</i>	ancanaa	<i>estimate</i>
antarincu	<i>to come to an end</i>	palleṭuuru	<i>village</i>
avatarincu	<i>to come into existence, to be born</i>	paṭṭanam	<i>town</i>
praaciina	<i>from ancient days</i>	vrutti	<i>profession</i>
pratyekangaa	<i>specially</i>	vyava-	
suucistuu	<i>indicating</i>	saayam	<i>agriculture</i>
vaadabādu	<i>to use</i>	dhaanyaa-	
caritra	<i>history</i>	gaaram	<i>rice store</i>
toli	<i>first</i>	pooraṭam	<i>fighting</i>
cakravartulu	<i>kings</i>	civaraku	<i>towards the end</i>
ceppukoovaccu	<i>we can say</i>	amarajiivi	<i>an immortal man</i>

Study the following sentences:

1. teluguvaallandaru okkaṭaipooyina aandhra raaṣṭram avatarincindi
2. “aandhra” anna śabdam pratyekangaa oka deeśaanni suucistuu
vaadabādindi
3. caritraku telisinantavaraku toli aandhra cakravartulu śaatavaahanulu
4. aayana niiraahaara diikṣa ceesi maraṇincaaru kuuḍa
5. pedda pedda nadulu sundara saagara tiiram mana deeśaanni
sundarangaa ceesaayi
6. ii raaṣṭramloo unnanni nadulu maree raaṣṭramloonuu leevu
7. deeśamloo putṭiperigina anni mataalaku idi oka mukhyamaina
keendram
8. deeśamloo vidyaardhulnee kaakunda itara deeśaala vidyaardhulni
kuuḍa aakarṣincaaru

ఆంధ్ర రాష్ట్రం

1956 నవంబరు 1వ తారీకున భారతదేశాన్నంతటిని భాషా ప్రాతిపదిక మీద పునర్వ్యాఖ్యన చేసి భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాన్ని ఏర్పాచారు. అప్పటినుంచి నిజాం రాష్ట్రం అంతరించి తెలుగు వాళ్లు దరు ఒక్కటై పోయిన ఆంధ్ర రాష్ట్రాను అవతరించింది. ప్రాచీన కాలంనుంచి “ఆంధ్ర” అన్న శబ్దం ప్రత్యేకంగా ఒక దేశాన్ని మాచిస్తూ వాడబడింది. చరిత్రకు తెలిసినంత వరకు తొలి ఆంధ్ర చక్రవర్తులు శాతవాహనులు. ఆంధ్ర శాతవాహనుల కాలంలో తెలుగు వాళ్లు దరు ఒకటిగా నిలిచి నివసించారన్నది చెప్పుకోవచ్చు.

భారతదేశంలో భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలు రావడానికి నాంది వార్యం పలికింది తెలుగు వాళ్లే. ప్రత్యేక రాష్ట్రాను కోస్త ఎందరో తెలుగు వాళ్లు సాహసంగా పోరాటం జరిపారు, చివరకు ఆమరజీవి పొట్టి శ్రీ రాములు ప్రత్యేకాంధ్ర రాష్ట్రాను కోసం ఏథైరోజులు నిరాపార దీక్ష చేసి 1953 అక్టోబరు 1న మరణించాయ కూడా.

విస్తీర్ణంలో తెలుగుదేశం భారతదేశంలో నాటగోరి. పెద్దపెద్ద నదులు, పొడుగైన నుందర సాగరతీరం, పుణ్యక్షేత్రాలు తెలుగుదేశాన్ని సుందరంగా చేశాయి. ఈ రాష్ట్రంలో ఉన్నాన్ని నదులు మరే రాష్ట్రాలోనూ లేవని చెప్పాచ్చు. కృష్ణా, గోదావరి పెద్ద నదులు. తుగభద్ర, పినాకిని, వంశచార అనేవి మధ్యతరగతి నదులు. శారద, గుండుకమ్మ, పాలేరు, మున్సేరు, స్వర్ణముఖి మొదలైన ముపైపై చిన్న నదులు తెలుగుదేశంలో ప్రవహిస్తాయి.

దేశంలో పుట్టి పెరిగిన అన్ని మతాలకు ఆంధ్రరాష్ట్రాను ఒక ప్రధానమైన కేంద్రం. బోధులు, అమరావతి, నాగార్జున కొండ మొదలైన ప్రాంతాల్లో విద్యాలయాలు స్థాపించి దేశంలోని విద్యార్థుల్నే కాకుడా మధ్య ఆసియా. తూర్పు ఆసియా మొదలైన ప్రాంతాల నుండి విద్యార్థుల్ను ఆకర్షించామ. రాష్ట్రాను చుట్టూ తమిళనాడు, కర్నాటక, మధ్యప్రదేశ్, ఒరిసా, మహారాష్ట్రాన్నాయి. ఈ రాష్ట్రాల్లో కూడా చాలా మంది తెలుగువాళ్లున్నారు. ఆంధ్ర రాష్ట్రాను వెలుపల రమారమి కోటి తెలుగువారున్నారని అంచనా. మలేషియా, మారిషన, శ్రీలంక, ఫిజి, బర్మా, సింగహరు. దక్షిణాఫ్రికా మొదలైనదేశాలలో కూడా ఉన్నారు.

ఈ రాష్ట్రాలో ఇన్వె ఏడు రెండువందల ఇన్వె ఒక్క సల్కెటూ కుట్టుకున్నాయి. ఇవి కాక రెండు వందల ఏడు పట్టణాలు ఉన్నాయి. ఈ రాష్ట్రాలో ప్రజన ప్రధాన వృత్తి వ్యవసాయం. వరి ఎక్కువనా వండుతుంది. అందువల్ల దీనికి భారతదేశ ధాన్యగారమని పేరుంది.

తెలుగు దేశాన్ని ముఖ్యంగా, కోస్తాంధ్ర, రాయలసీమ, తెలంగాణ అని మూడు ప్రాంతాలుగా వ్యవహరిస్తాయి,

aandhra raastram

pandommidi vandala eebhayyaaru navambar okaṭava taariikuna bhaarata deeśaannanatini bhaaSaa praatipadika miida punarvibhajana ceesi bhaaSaa prayukta raaŚtraalni eerparicaaru. appaṭinunci nijaam raaŚtram antarinci teluguvaallandaruu okkaṭaipooyina aandhra raaŚtram avatarincindi. praaciina kaalamnunci “aandhra” anna śabdam pratyekangaa oka deeśaanni suucistuu vaḍabādindi. caritraku telisnantavaraku toli aandhra cakravartulu śaatavaahanulu. aandhra śaatavaahanula kaalamloo teluguvaallandaruu okaṭigaa nilici nivasciarannadi ceppukoovaccu.

bhaarata deeśamloo bhaaśaa prayukta raaŚtraalu raavaḍaaniki naandii palikindi teluguvaalṭee. pratyeka raaŚtraam koosam endaroo teluguvaallu saahasamgaa pooraṭam jaṭipaaru. civaraku amarajiivi pootti śriiraamulu pratyekaandhra raaŚtraam koosam eebhay roojulu niraahaara diikṣa ceesi pandommidi vandala eebhay muuḍu akṭoobaru okaṭina maranincaaru kuuda.

vistiirṇamloo telugu deeśam bhaarata deeśamloo naalugoodi. pedda pedda nadulu podugaina sundara saagara tiiram, puṇyakṣeetraalu telugu deeśaanni sundarangaa ceeśaayi. ii raaŚramloo unnanni nadulu maree raaŚramloonuu kevani ceppoccu. krusṇa goodaavari peddanadulu. tungabhadra, pinaakini, vamśadhaara, aneevi madhyataragati nadulu. śaarada, gunḍakamma, paaleeru, munneeru, svarṇamukhi modalaina mupphay cinna nadulu telugu deeśamloo pravahistaayi.

deeśamloo putti perigina anni mataalaku aandhra raaŚram oka pradhaanamaina keendram bauddhulu amaraavati, naagaarjuna kondā modalaina praantaaloo vidyaalayaalu kaakundaa madhya aasiyaa, tuurpu aasiyaa modalaina praantaalanundi vidyaardhulni aakarSincaru. raaŚramcuṭṭuu tamīlanaadu, karuaṭaka, madhyapradeś, orissaa, mahaaraaŚram uunaayi. ii raaŚraaloo kuuda caalaamandi teluguvaarunnaṭlu ancanaa. maleeSiyaa, maariSas, śriiLanka, fiji, barmaa, singapuur, dakSiṇaafrikaa modalaina deeśaalaloo guuḍa unnaaru.

ii raaŚramloo iravaieeḍuveela renduvandala iravaiyokka palletuullu unnaayi. ivikaaka renduvandala eeḍu paṭṭaṇaalu unnaayi. ii raaŚramloo prajala pradhaana vṛtti vyavasaayam. vari ekkuvagaa pandutundi: anduvalla diiniki bhaaratadeeśa dhaanyaagaaramani peerundi.

telugudeeśaanni mukhyangaa, koostaandhra, raayalasiima. telangaana ani muuḍu praantaalugaa vyavaharistunnru.

Vocabulary (Contd.)

niraahaara diikṣa	<i>fast unto death</i>	saagara tiiram	<i>sea coast</i>
jarupu	<i>to conduct</i>	puṇyakṣetraalu	<i>pilgrim places</i>
maraṇincu	<i>to die</i>	madhya taragati	<i>middle class</i>
vistiirṇam	<i>area</i>	pravahincu	<i>to flow</i>
sundara	<i>beautiful</i>		

Answer the following :

1. bhaarata deeśaanni bhaasaa praatipadika miida eppuḍu vibhajincaaru?
2. aandhra raaṣṭram eppuḍu eerpaḍindi?
3. toli aandhra cakravartulu evaru?
4. pratyeka raaṣṭram koosam teluguvaal̄lu eem ceeśaaru?
5. sri poṭṭi śriiraamulu eem ceeśaaru?
6. vistiirṇamloo telugu deeśam bhaarata deeśamloo ennodi?
7. aandhra pradeesloo mukhyamaina naduleevi?
8. amaraavati-naagaarjuna kondalaloo eemiṭi sthaapincaaru?
9. aandhra raaṣṭram velupala entamandi telugu vaal̄lu unnaaru?
10. aandhra raaṣṭramloo enni palleṭuuḍlunnaayi?
11. ii raaṣṭraaniki eemani peerundi?
12. telugu deeśaanni enni praantaalugaa vibhajincaaru?

Past-Non-Past

eerparicaaru- eerparustaaru	
avatarincindi-avataristundi	
vaadabadi-indi-vaadabadu-	
	tundi
jaripaaru-jaruputaaru	
unnaaru-unṭaaru	
peerundi-peeruntundi	
ceppaaru-ceptaaru	
palikindi-palukutundi	
pandindi-pandutundi	

Positive-Negative

ceesi	ceyyakundaa
eerparaci	eerparaca
	kundaa
jaripi	jarapakundaa
undi	undakundaa
unnaaru	leeru
peerundi-	peeruleedu
ceppukoovaccu	ceppu-
	kooka poovaccu
unnaayi	leevu
pravahistaayi	pravahincavu
pandutundi	pandadu

Read the following sentences :

atanee uuriki veļlindi
vaadēe annam tinnadi
viidēe kadha cadivinadi
raadhee ikkađiki vaccinadi
latee paata paadinadi
raajee reepu veļtunnadi
akkađee vaadu unđunnadi
rajanee paata paadutunnadi
ninnee akkada cuusinadi

He only went to the village
He only who ate food
He is only who read the story
Radha only who came here
Lata only who sang a song
Raja only who is going tomorrow
He only who is staying there
Rajani only who is singing a song
You only I saw there

Learn similar usages :

1. peeru vinani vaarundaru
2. annam tinani vaarundaru
3. pustakam konani vaarundaru
4. accu veyyani vaarundaru

17. telisii teliika ceešaadu
18. erigii erakka annaadu
19. vaccii raaka ceppaadu
20. cuusii cuudaka anaadu

5. cuusina paapaana pooleedu
6. ceesina paapaana pooleedu
7. vaccina paapaana pooleedu
8. vinna paapaana pooleedu

21. teluganna entoo priiti
22. vaadantee entoo preema
23. adantee entoo iştam
24. neenantee entoo guri

9. cedoodu vaadoodu
10. tooduu niđaa
11. ammaa naanna
12. adii idii

25. paka paka navvi
26. caka caka nadici
27. gađa gađa vaniki
28. vata vata vaagi

13. vadoopa vaadaalu
14. mancii ceddalu
15. kaştā sukhaalu
16. kalimii leemulu

29. maamsamu muṭṭanu
30. satyamu tappanu
31. himsa ceyyanu
32. paapam cuudanu

శ్రీ కృష్ణ దేవ రాయలు

తెలుగు దేశంలో శ్రీకృష్ణదేవరాయల పేరు వినని వాయందరు. ఈయన తెలుగు సాహిత్యానికి చేసిన సేవలే దీనికిరారణ. కృష్ణదేవరాయల ఆస్తాన కవులైన ఆష్టదిగ్గజాలు రచించిన ప్రభంధాలు తెలుగుసాహిత్యంలో మణిహూసలు. మనుచరిత్ర, వసుచరిత్ర, పాండు రంగ మాహాత్మ్యం మొదలైన ప్రభంధాలు ఈయన ఆనాన కవుల రచనలే.

రాయల కాలంలో దణ్ణిణ భారతదేశమంతట, తెలుగుభాష, తెలుగుజాతి వ్యాప్తి చెందాయి. రాయలకు తెలుగున్న ఎంతో ప్రీతి. రాయలు స్వయంగా కవిత్వం రాశాడు. తెలుగుభాషలో ఆముక్తుమాల్యద ఆనే కావ్యం, సంస్కృతంలో జాంబవతీ పరిణయమనే కావ్యం రాశాడు. ఆయన చెప్పిన ఈ కింది పచ్చం తెలుగుమీద ఆయనకున్న అభిమానాన్ని వ్యక్తం చేస్తుంది.

“తెలుగదేల యన్న దేశము తెలుగేను
దెలుగు వల్లభుండ దెలు గొకండ
ఎల్లస్తుపులు గొలువ నెఱుగవే బసాడి
దేశ భాషలందు దెలుగు తెన్న

హంపి విజయనగరం ముఖ్య పట్టణంగా రాయలు 1517-1527 లో ఈయన తన సామ్రాజ్యాన్ని పరిపాలించాడు. మహామంత్రి తిమ్మరుసు రాయలకు చేదోషువాదోషుగా ఉండి రాజ్యపరిపాలన్ని మెరుగులు దిద్దాడు,

తిరుపతి వెంకట కవులు

దివాకర్ల తిమపతిశాస్త్రీగార్చి, చెశ్చపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రీగార్చి కలిపి తిరుపతి వెంకట కవులు అనేవాయ. తిరుపతిశాస్త్రీగార్చిది కృష్ణమండలంలోని ఎండగండ గ్రామము, వెంకట శాస్త్రీగార్చిది కాకినాడ దగ్గర ఏనాం. పాండవోవ్యేగ విజయలు, ముద్రారాష్ట్రం, మృచ్చ కటీకం వీరి నాటకాలు. బుద్ధ విజయం, శ్రవణానందం, దేహిభాగవతం వీరి మరికొన్న కృతులు. విక్రమాంకదేవ చరిత్ర మొదలైనవి వీరి వచన గ్రంథాలు. నానారాజ సందర్భం మొదలైనవి శతవధాన కృతులు,

అవధాన విద్యతోను, వాదోషవాదాలతోను, ఎందర్నో ఎదీరించి, బెదిరించి సాహిత్య రాజసూయం చేసిన కవితా దురంధరులు శ్రీ తిమపతి వెంకటకవులు. అంధ దేశపు విజ్ఞంలక్షణంగా అవధాన విద్యకి జగద్వ్యాపికారించవాళ్ల వీరే.

srii krusna deeva raayalu

telugu deeśamloo śriikruṣṇadeevaraayala peeru vinani vaarunḍaru. iiyana telugu saahityaaniki ceesina seevayee diiniki kaaraṇam. kruṣṇa deevaraayala aasthaana kavulaina aṣṭadiggajalu racincina prabandhaalu telugu saahityamloo maṇipuusalu. manu caritra, vasu caritra, paanduranga maahtmyam modalaina prabandhaalu iiyana aasthaana kavula racanalee.

raayala kaalamloo dakṣiṇa bhaarata deeśamantata, telugu bhaaṣa, telugu jaati vyāpti cendaayi. raayalaku teluganna entoo priiti. raayalu svayangaa kavitvam raaśaḍu. telugu bhaaṣaloo aamuktamaalyada anee kaavyam, samskrutamloo jaambavati anee kaavyam raaśaḍu. aayana ceppina ii kindi padyam telugu miida aayanakunna abhimaanaanni vyaktam ceestundi.

“telugadeela yanna deeśambu telugeenu
delugu vallabhunda delugokanda
ella nrupulu goluva nerugavee baasaadi
deeśa bhaaṣalandu telugu lessa.”

hampii vijayanagaram mukhya paṭṭaṇamgaa raayalu 1507-1527loo iiyana tana saamraajyaanni paripaalincaadu. mahaamantri timmarusu. raayalaku ceedooḍu vaadooḍugaa undi raajya paripaalanni merugulu diddaadu.

tirupati venkata kavulu

divaakrla tirupati śaastri gaarni, ceļļapiļla venkaṭa śaastri gaarni kalipi tirupati venkaṭa kavulu aneevaaru, tirupati śaastri gaaridi kruṣṇaa mandalamlooni enḍaganda graamam, venkaṭa śastri gaaridi kaakinaḍa daggara eenam. paaḍavoodyooga vijayaalu, mudraa raakṣasam, mṛcchakaṭikam viiri naaṭakaalu. buddha vijayam, śravaṇaanandam, deevii bhaagavatam viiri mari konni kṛtulu. vikramaanka deeva caritra modalainavi viiri vacana graandhaalu. naanaaraaja sandarśanam modalainavi śataavadhaana kṛtulu.

avadhaana vidyatoonu, vaadoopavaadaalatoonu, endarnoo edirinci, bedirinci saahityaraajasuyam ceesina kavita durandharulu śriitirupati venkaṭakavulu. aandhra deeśapu viśiṣṭa lakṣaṇangaa avadhaana vidyaki jagadvikhyaati kuurcinavaaḍḍu viiree.

Vocabulary :

saahityam	<i>literature</i>	eela	<i>why</i>
seeva	<i>service</i>	neenu	<i>I</i>
aasthaana kavulu	<i>court poets</i>	vaallabhundu	<i>king</i>
aṣṭa diggajaalu	<i>eight elephants (poets)</i>	kanda	<i>sugar candy</i>
racincu	<i>to write creatively</i>	nrupula	<i>kings</i>
prabandhaalu	<i>a variety of literary writings</i>	golucu	<i>to render service</i>
maṇipuusalu	<i>gem beeds</i>	baasaadi	<i>to swear</i>
priiti	<i>liking</i>	lessa	<i>good</i>
svayangaa	<i>of own</i>	saamraajyam	<i>kingdom</i>
kaavyam	<i>creative writing</i>	paripaalincu	<i>to rule</i>
abhimaanam	<i>affection</i>	ceedoodu vaadoodu	<i>being helpful</i>
vyaktam ceeyu	<i>to express</i>	merugulu	<i>improvements</i>

Learn to use these forms:

mancigaa-batuku
ceddagaa-ceppaku
baagaa-raadu
andamgaa undi
antagaa raadu
vintagaa toostundi
intagaa ceppakandi
vantagaa paadandi

batuku *you live*
antagaa *not to*
that extent
vintagaa *as a*
wonder
intagaa *not to*
this extent
vantagaa *repeatedly*
maasina *that which*
became dirty
viilaina *possible*
asalaina *real*
beeram *bargain*
muccataina *pretty*
impaina *that*
which liked
hamsa *swan*
maammuulu
ordinary
muddula *pretty*
koorika *desire*

andamaina kadha
vintaina kadha
pođugaina bandi
ettaina kattadam
viilaina pani
asalaina beeram
muccataina maata
impaina sangitam

ceesina seeva
maasina batthalu
unṭunna manisi
ceestunna panduga
vastunna abbaayi
raayani uttaram
paadani lata
paarutunna nadi

tellaṭi hamsa
naallaṭi kooṭu
maammuulu pani
eenaati maata
muddula muuṭa
raatri puuta
pagati puuta
civari koorika

Match the following

ceruvu nindinappudu
sampada kaliginappudu
mancigaa unnappudu
sneeham leenappudu
tana koopame
tana shaantame
paamuku višam
teeluku višam

tappulu kanipincavu
tappulu kanipistaayi
tanaku raks
talaloo untundi
tookaloo untundi
tanaku satruvu
kappalu vastaayi
bandhuvulu vastaaru

Read the following sentences

daani khariidu aravai ruupaayalee
pustakam khariidu nalabhay ruupaayalee

*its price is only sixty rupees
The price of the book is only
forty rupees*

bangala ka khariidu laksha ruupaayalee

*The price of the bungalow is
one lakh only*

aayana mancitanam antavarakee
aayana goppatanam antee

*his goodness is upto that only
his greatness is that much only*

1. ammaa antee kadulutaayi naannaa antee kadalavu
2. aakaasamloo untundi kaani meegham kaadu
(aakaasam sky, meegham cloud)
3. aakaasamloo andaala meeda aa meedaloo ennenno gadulu
(meeda palace)
4. adaviloo puttindi, adaviloo perigindi
(adavi forest)
5. andamaina ceruvuloo muddu vaccee piṭṭa
(ceruvu tank muddu pretty piṭṭa bird)

రహింద్రనాథ శాకూరు

Vocabulary

goppa kavi	great poet	pedda kuṭumbam	well known
muddugaa	prettily		family
prakṛti	nature	seevakulu	servants
drśyaalu	sights	diipaalu	lights
kasarattu	exercise	aascaryam	wonder
viṣaadam	misery	entoo	so much
praarambhincu	to start	aaśramam	Asram
bhakti gauravaalu	devotion and honour	pandla ceṭlu	fruit plants
paccani pacci- bayaḍlu	green meadows	puula tiigelu	flower creepers
		santoośincu	to feel happy

రహింద్రనాథ శాకూరు గొప్ప కవి. ఈయన తండ్రి పేరు దేవేంద్రనాథ శాకూరు, తల్లి పేరు శారదా దేవి, పీరి కుటుంబం చాలా పెద్ద కుటుంబం. రహింద్రనాథ శాకూరును ముద్దుగా రహింద్రుడు అని పిలిచేవారట. చిన్నతనం నుండి రహింద్రుడు ప్రకృతిలోని దృశ్యాల్ని చూసి ఎంతో ఆశ్చర్యపడేవాడు. రహింద్రుడు నేవరులు జెప్పిన కథలు కూడా విని ఆనందించేవాడట. కథలన్న రహింద్రుడికి ఎంతో ఇష్టం, ఆ రోజుల్లో రసీసం కిరోసిన దీపాలు కూడ లేవట. ఆలాగే నీటి పంపులు లేవట. రహింద్రుడు చిన్నప్పుడు ఎక్కువగా తటులు ఆడేవాడట. రహింద్రుడు ప్రతిరోజు చీకటితో లేచి కసరత్తు చేసేవాడు. ఆ రోజుల్లో ఆడపిల్లలు చదువుకోవడం ఆశ్చర్యంగా ఉండేది కాదట. రహింద్రుడు పదకొండో ఏట నుండే పదాల్యలు ప్రాయిడం ప్రారంభించాడు, చిన్నతనం నుండే విషాదంతో కూడిన పాటలు ప్రాయిడం ప్రారంభించాడు. రహింద్రుడి అన్నలందరు నాటకాల్లో పాల్గొనేవారు. రహింద్రుడికి తండ్రి క్షీర ఎంతో భక్తి గారవాలు ఉండేవి.

దేవేంద్రనాథ శాకూరు కలక్కతాకు మూడు మైళ్ళ దూరంలో ఒక పెద్ద తోట కొని అందులో ఒక ఆశ్రమం స్థాపించాడు. ఆ ఆశ్రమంలో పచ్చని పచ్చిక బయట్టు, రకరకాల పండ్ల చెట్లు, రంగు రంగుల ఫూల తీగిలు చూసి రహింద్రుడు ఎంతో నంతోషించేవాడు. రహింద్రుడు చిన్నప్పుడు తండ్రితో హిమాలయ పర్వతాలు చూచాడు. సిక్కుల పుణ్యాంశుల మణిన ఆమృతసర్ వేళ్ల జంగారు దేవాలయం చూచాడు. రహింద్రుడు కాచాల్లో చేరిన తర్వాత ఆంగ్ల సాహిత్యం బాగా చదువుకున్నాడు. రహింద్రుడు ఇరవై రెండో సంవత్సరంలో పెళ్లి చేసుకున్నాడు, భార్య పేరు మృణాలిని. రహింద్రుడికి ఇద్దరు కొడుకులు, ముగ్గుడు కుమార్తెలు.

raviindranaadha thaakuuru

rangu rangula	<i>of many colours</i>	cinnappudu	<i>at a young age</i>
punyakseetram	<i>pilgrim place</i>	parvataalu	<i>mountains</i>
bangaaru deevaalayam	<i>golden temple</i>	ceerina tarvaata	<i>after joining</i>
pellli ceesukonu	<i>to marry for oneself</i>	kođukulu	<i>sons</i>
kumaartelu	<i>daughters</i>		

Sandhi

piliceevaaru + ata	driśyaalu + ni
kathalu + anna	cenna + appudu
padakondu + oo	annalu + andaru
naatakaalu + loo	kaļaašaala + loo

raviindranaadha thaakuuru goppa kavi. iiyana tandri peeru deeveendranaadha thaakuuru, talli peeru ſhaaradaa deevi. viiri kuṭumbam caala pedda kuṭumbam. raviindranaadha thaakuurunu muddugaa raviindrudu ani piliceevaarata. cinnatanamnundi raviindrudu prakrutilooni druśyaalni cuusi entoo aaścaryapadeevaadu. raviindrudu seevakulu ceppina kadhalu kuuda vini aanandinceevaadata. kadhalanṭee raviindrudu ki entoo iṣṭam. aa roojulloo kiroosin diipaalu kuuda leevaṭa. alaagee niiti pampuluu leevaṭa. raviindrudu cinnappudu ekkuvagaa aatalu aađeevaadata. raviindrudu pratirooju ciikatitoo leeci kasarattu ceeseevaadu. aa roojulloo aadapillalu caduvukoovalam aaścaryangaa undeedi kaadata. raviindrudu padakondoo eetanundee padyaalu vraayaadam praarambhincaadu. raviindrudu annalandaru naatkalloo paalgoneevaaru. raviindrudu ki tandri miida entoo bhakti gauravaalu undeevi.

deeveendranaadha thaakuuru kalakattaaku muudu maiļla duuramloo oka pedda tooṭa koni anduloo oka aaśramam sthaapincaadu. aa aaśramamloo paccani paccika bayallu, rakarakaala pandla cetlu, rangu rangula puula tiigelu, cuusi raviindrudu entoo santoosinceevaadu. raviindrudu cinnappudu tandritoo himaalaya parvataalu cuuśaadu. sikkula punyakseetramaina amrutasar velli bangaaru deevaalayam cuuśaadu. raviindrudu kaļaašaalloo cerina tarvanta aangla saahityam baagaa caduvukunnaadu. raviindrudu iravai rendoo samvatsaramloo pelli ceesukunnaadu. bharya peeru mruṇaalini. raviindrudu ki iddaru kođukulu, mugguru kumaartelu.

Use vocabulary in the boxes and make sentences

aandhrapradeś
biihaar
haryaanaa
himaacalapradeś
keeraala
madhyapradeś
mahaaraaṣṭra
orissa

Ex :-

aandhrapradeś
mukhyapaṭṭaṇam
haidaraabaadu
orissa mukhyapaṭṭaṇam
bhuvaneśvar

haidaraabaadu
paaṭnaa
candiighar
simlaa
triveendram
bhoopaal
bombaayi
bhuvaneśvar

Answer the following questions

1. raviindranaatha ṭaaguuru tandri peereemiṭi ?
2. viiri kutumbam etuvanṭi kutumbam ?
3. raviindruḍiki kadhalu evaru ceppeevaaru ?
4. aa roojulu elaa undeevi ?
5. raviindruḍi alavaatlu eemiṭi ?
6. aaśramamloo eemiṭi undeevi ?
7. raviindruḍu cinnappudu eemiṭi cuuśaadu ?
8. aayanaku endaru pillalu ?

Study the following sentence patterns

1. muudoo ceepa “tarvaata cuuddaamlee” anee rakam
The third fish is a type which says let us see afterwards
2. raajaa, jantu vadbanu aapu, daanivalla etuvanṭi puṇyamuu kalagadu
Raja, please stop sacrificing animals, you are not going to attain anything because of that
3. endaakaalam vaccindi. endalu tiikṣaṇamgaa unnaayi
Summer came and it is very hot
4. mahaśivaraatri maaghamaasamloo bahuļacaturdasinaadu jarupnkuṇṭaam
Maha Sivaratri is conducted in maaghamaasam on bahula caturdasi

Vocabulary

sangha samskaraṇa	<i>social reform</i>	samardhuḍu	<i>capable man</i>
strii punarvivaaham (widow) woman	<i>remarriage</i>	oka prakka	<i>one side</i>
vidyaa śuunyulu	<i>not having education</i>	abhyudaya	<i>progressive</i>
viveeka vardhani (Name of a journal)	<i>that which proves knowledge</i>	kavitvam	<i>creative writing</i>
vitantu vivaaham.	<i>widow remarriage</i>	sangham	<i>society</i>
vidyaavaśyakata	<i>need for education</i>	vanitaa maṇulu	<i>women</i>
mahoodyamam	<i>great movement</i>	hṛdayam	<i>heart</i>
boodhānaa pāaṭavam	<i>teaching capacity</i>	vyaasam	<i>essay</i>
saatileeni	<i>which has no comparison</i>	samardhincu	<i>to support</i>
pettiṇa peeru	<i>given name</i>	viṣayam	<i>subject</i>
vacana śaili	<i>prose style</i>	udyamam	<i>movement</i>
jiivita caritra	<i>life history</i>	naandii	<i>beginning</i>
puṭṭupurvoottaraalu	<i>life and their works</i>	śāraṇaalayam	<i>poor home</i>
sviiya caritra	<i>biography</i>	gadya tikkana	<i>prose Tikkana title</i>
naaṭakam	<i>drama</i>	birudu	<i>a variety</i>
		prakriya	<i>novel</i>
		nayala	<i>criticism</i>
		vimarṣa	<i>writing</i>
		racana	

Answer the following questions

1. kandukuuri viireeśalingam pantulugaaru saahityamtoo eem ceeśaaru?
2. aayana vidyaardhi daśaloo eem ceeśaaru?
3. aa roojullo sangham deeniki angiikarincaleedu?
4. aa raojullo striila paristhiti elaa undeedi?
5. dhanikulaina mitrula saayamtoo eem ceeśaaru?
6. viiru ee saililoo raaśaaru?
7. viiru enni prakriyaloo kavitvam raaśaaru?
8. viiriki prabhutvam eemani birudu iccindi?

కందుకూరి వీరేశలింగం

కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులుగారు 1849లో రాజమండ్రిలో జన్మించి 1919లో మరణించారు. సాహిత్యాన్ని సంఘనంస్కరణ సాధనంగా చేసుకొని ఒకప్రక్క సంఘాన్ని ఒకప్రక్క సాహిత్యాన్ని అభ్యర్థయ మార్గంలో పయనించినవారు వీరేశలింగం పంతులు గారు. విద్యార్థిగా ఉస్నిప్పుడే పంతులుగారు మంచి కవిత్వం రాయడం, గంభీరమైన ఉపన్యాసా లిప్యదంలో సమర్పించడానికి ఉండేవారు.

ఆ రోజుల్లో శ్రీ వున్న్యవాహనికి సంఘం అగ్గికరించలేదు. అందువల్ల బాల వితంతువులు పటపాట్లకు గురి అయ్యారు. వనితామణులు విద్యాశాస్త్రాల్లో ఉండేవాళ్లు. ఇవన్నీ చూచి పంతులుగారి హృదయం కరిగింది. అందువల్ల ఏదు విషాకప్పర్థని అనే పత్రి కను స్థాపించి వితంతు వివాహాల గురించి, శ్రీ విద్యావశ్యకత గురించి సమర్పిస్తా ఎన్నో వ్యాసాలు రాశారు. ఈ విషయమ్మీద ఈయన మహాచ్యమం సాగించారు. ఈ ఉద్యమం వల్ల కొదరు వితంతువుకి వివాహాలు జరిపించడమే కావుండా వనితా శరణాలయాలు స్థాపించారు. ఆలాగే ధనికులైన మిత్రుల సహాయంతో వనితా విద్యాలయాలు స్థాపించారు. తర్వాత ఈ శ్రీ వింయ్య పట్టణాల్లోనేకాక పట్టెల్లోకూడా భాలికపారశాలలు పెట్టిదానికి నాందీ వాక్యం పలికింది.

వీరేశలింగంగారి బోధనపాటవం సాటిలేనిది. వారు చెప్పిసట్లు చెయ్యడం వౌరికి పెట్టినపేను. ఏదు ఎక్కువగా అందరికి అర్థమయ్యే వచన శైలిలో రాశారు. అందుకే వీరికి ‘గద్య తిక్కన’ అనే బిమదుకూడ వల్పింది. ఈయన తెలుగు సాహిత్యంలో ఆదరించని ప్రక్రియలేదు. నవల, నాటకం, స్వీయచరిత్ర, జీవిత చరిత్ర, వ్యాసం, ప్రహానుం.విమర్శ అన్ని ప్రక్రియలు రాశారు. నన్నయ నాటినుండి తమకూలం వరకు ఉన్న తెలుగు కవుల వుట్టపూర్వోత్తరాలు, కాలాలు, రచనలు రాశారు. ఈయన చేసిన నేవ గుర్తించి ప్రభుత్వం వాను “రావుబహుదూర్” బిరదు యిచ్చి గౌరవించారు.

kandukuuri viireeśalingam

kandukuuri vlireeśalingam pantulugaaru 1849 loo raajamandri loo janminci 1919 loo maraṇincaaru. saahityaanni sangha samskarana saadhanamgaa ceesukoni oka prakka sanghaanni oka prakka saahityaanni abhyudaya maargamloo payanincina vaaru viireeśalingam pantulugaaru. vidyaardhigaa unnappuḍee pantulugaaru manci kavivam raayaḍam, gambhiiramaina upanyaasaalivvaḍamloo samardhulugaa undeevaaru.

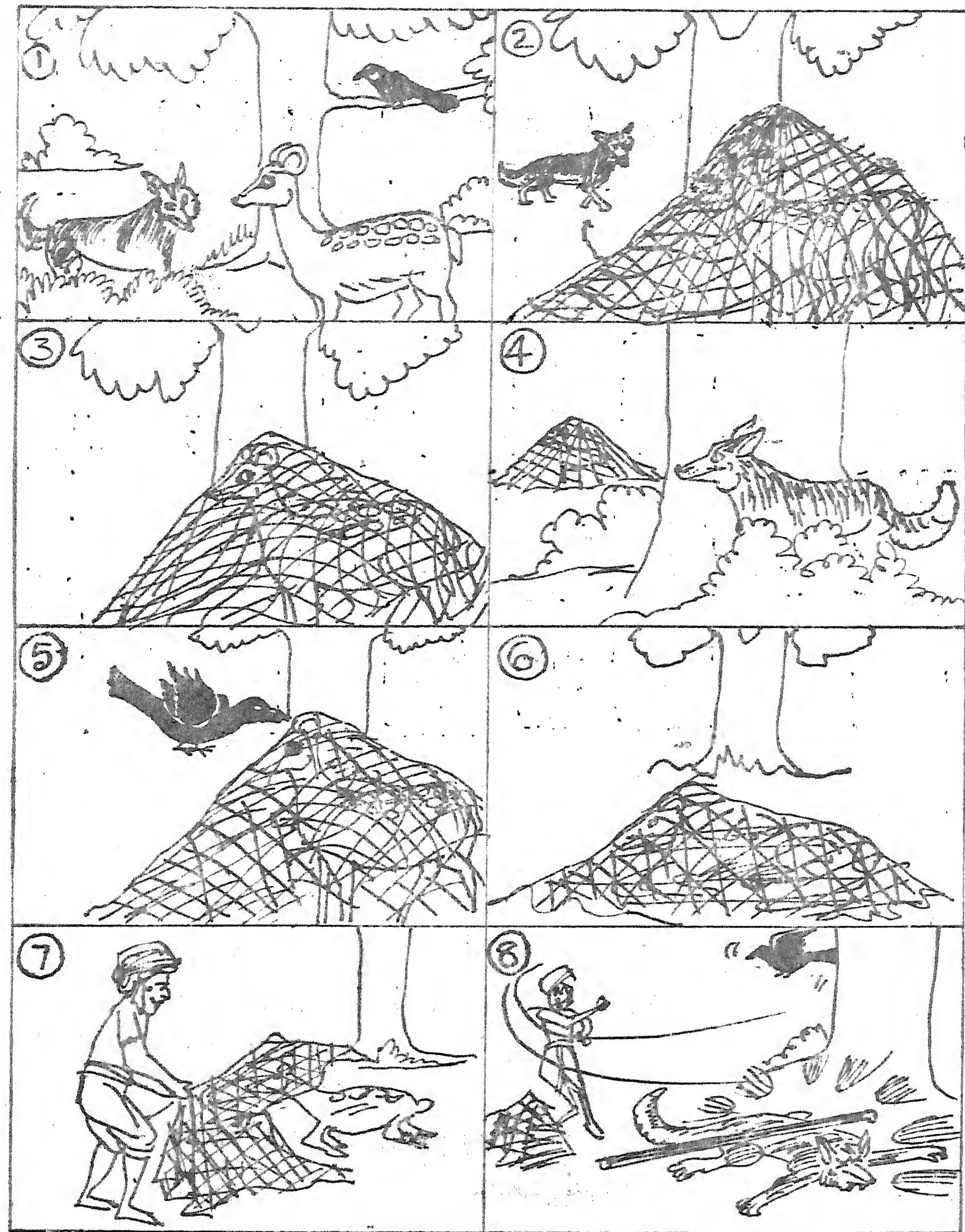
aa roojulloo strii punarvivaahaaniki sanghm angiikarincaledu. anduvalla baalavitantuvulu palupaaṭlaku guri ayyaaru. vanitaamanulu vidyaasuunyulai undeevaalju. ivannii cuuci pantulugaari hrudayam kdarigindi. anduvalla viiru “vivekavardhini” anee patrikanu sthaapinci vitantu vivaahaalagurinci, strii vidyaavaśyakata gurinci samardhi-stuu ennoo vyaasaalu raaśaaru. ii viSayammiida iiyana mahoodyamam saagincaaru. ii udyamam valla kondaru vitantuvulaki vivaahaalu jari-pincadamee kaakundaa vanitaa śaranaalayaalu sthaapincaaru. alaagee dhanikulaina mitrula sahaayamtoo vanitaa vidyaalayaalu sthaapincaaru. tarvaata strii vidya paṭṭanaalloonee kaaka pallelookuudu baalika paāṭhaśaalaalu petṭadaaniki naandii vaakyam palikindi.

viireeśalingamgaari boodhanaa paaṭavam saaṭileenidi. vaaru ceppinatlu ceyyadam vaariki petṭinapeeru. viiru ekkuvagaa andarikii ardhamayyee vacana śaililoo raaśaaru. andukee viiriki ‘gadya tikkana’ anee birudu kuuḍa vaccindi. iiyana telugu saahityamloo aadarincani prakriyaleedu. naval, naaṭakam, sviiyacaritra, jiivita caritra, vyaasam, prahasanam, vimarśa anni prakriyalu raaśaaru. nannaya naaṭinundi tama-kaalam varaku unna ṭelugukavula puṭṭupuurvoottaraalu, kaalaalu, racanalu raaśaaru. iiyana ceesina seeva gurtinci prabhutvamvaaru “raavu bahaduur” birudu yicci gauravincaaru.

Indicate the plurals of the following

1. pantulu
2. saahityam
3. sangham
4. maargam
5. vidyaardhi
6. kavyam
7. hrdayam
8. patrika
9. visayam
10. vitanuvu
11. mahoodyamam
12. vanita
13. sahaayam
14. vidya
15. vaakyam
16. peeru
17. saili
18. naatakam
19. kaalam
20. birudu

See the pictures and write a story

Fill in the blanks in the following passage

aasviyuja maasam amaavaasyanaadu hinduvulu diipaavalī
anṭee diipaala aa rooju int̄imundu diipaalanu varusalaloo
..... illu andamgaa, śoobhaayamaanamgaa.....
diipaavalī amaavaasya mundu..... bahuļa caturdaši ant̄aaru.
diinnee naraka caturdaši ani kuuḍa ant̄aaru. narakaasuruḍu
raakṣasuṇṇi kruṣṇudu campina idi. diipaavalīnaadu lakṣmī
deevini puujistaaru. ciccubuḍlu, mataabula koolaahalamgaa.....
kondaru raatri, kondaru tellavaaru jhaamuna veligistaaru.

Read the following sentences

1. vattulu ceeyalant̄ee pratti kaavaali
You require cotton to make wicks.
2. vanitagaani kavitagaani valaci raavaali
Either woman or poetry should come on their own, (offer loving)
3. viṣayamleeni vaktaku vaagaadambaram ekkuva a person
who has no subject matter will deliver only bombastic language.
4. smaśaanaaniki pooyina śavam tirigi raadu
a corpse went to the burial ground will never come back.
5. sampaadaana okaridi anubhavam inkokaridi
one person hoardes and the other enjoys.
6. sentubhumi leeni vaaiki enduku sentu vaasanalu
A person who has no cent of land why should he have smells of scent?
7. sanyaasam civara kaṣṭam, samsaaram madhya kaṣṭam
Sanyaasa is difficult at the end, A family life is difficult in the middle.
8. maṭtaku maa yint̄iki, kuṭtiki mii yint̄iki
Come for a chat to my house (let us) go to your house for food.

హరికథ

హరికథ అంటే హరికి సంబంధించిన కథ అని చెప్పుకోవచ్చు. హరికథలు చెప్పే వార్ని భాగవతులని, హరిదాసులని, హరికథాదాసులని పిలుస్తారు. వాళ్ననే పోరాణెకులనీ, కథకులనీ, దాసులనీ కూడ పిలుస్తారు. సాధారణంగా హరికథ చెప్పేవారు చేతిలో చిరతలు, కాలికి ముఖ్యలు, పట్టుధోవతి పంచెక్కు, పట్టు కండువా నడుముకి బిగించి మొదలో హూల మాల వేసుకొని ఉంటాడు. ఇతడు సామాన్యంగా ఆడి, పాడి, కథ చెప్పి సభా రంజనం చెయ్యగలిగేవాడు. వయ్యెలిన్, వీణ, హర్షోనియం, మృదంగం సహకార వాద్యాలుగా ఉంటాయి. మొదటి మూడిల్లో ఏదో ఒకటి ఉన్నాచాలు. సంగీతాన్ని సాహిత్యాన్ని మేళవించి అభినయహర్షకంగా, భక్తినీ, విష్ణువాన్ని, వినోదాన్ని యిచ్చేది చక్కనేన హరికథ.

హరికథ ఆనే ప్రక్రియ వేదకాలం నాటికే బీజప్రాయంగా ఉన్నట్లు కనబడుతుంది. ఇతిహాసిక కాలంలో కుశలవులు హరికథాగానం చేశారట. ఆలాగే నారదుడు భక్తిసూత్రాల్ని హరికథా రూపంలో పాడుతూ ఉపదేశించేవాడని చెప్పుకుంటారు.

ఆధునిక యుగంలో ముఖ్యంగా ఆదిత్యులు నారాయణ దాసుగారు హరికథని వెలుగు లోకి తెచ్చారు. సంగీతాభినయాలు, నరన చతుర్స్కోత్తి శ్రీ నారాయణదాసుగారి స్తాత్తు. అంధ్ర దేశమంతటా రమారమి ॥॥ సంవత్సరాలు ఈయన హరికథాకాలక్షేపం చేశారు. వేదాంతం మొదలు చక్కటి హస్యం చెప్పుడంలోకూడ ఈయనకు పెట్టింది పేరు. వీరు 12 హరికథలు రాశారు. వీరికి హరికథా పితామహుడైనే బిరుదు కూడ ఉంది. శ్రీ నారాయణ దాసు గారి శిష్యులు, ప్రశిష్యులు ఎందరో హరిదాసులు వెలిశారు; అంధ్రదేశంలో దాసుగారి సమకాలి కులో అనకాపల్లి వాస్తవ్యులు శ్రీ బాలాజీదాసుగారు, బోఖిలి వాస్తవ్యులు శ్రీ చేవారి ఎరుకయ్య గారు ముఖ్యులు.

హరికి సంబంధించిన కథలే కాక, భారత రామాయణ ఇతివృత్తాలు, క్రమంగా పోతన లాంటికవులు, త్వాగయ్య లాంటి వాగ్దేయకారులు, గాంధీ మహాత్ముని లాంటి సాయకుల జీవిత విశేషాలు హరికథలుగా చెల్లామణికొచ్చాయి. ఈ కళ కేవలం సామాన్య ప్రణాన్కాన్నే కాక, పండితుల్ని నైతం మెప్పించే కూరూపమని చెప్పుడంలో సందేహంతేదు.

harikadha

harikadha antee hariki sambandhincina kadha ani ceppukoovaccu. harikadhalu ceppeevaarni bhaagavatulanı, haridaasulani. kadhakulani, daasulanii kuuđa pilustaaru. saadhaaranangaa harikadha ceppeevaaru ceetiloo ciratalu, kaaliki muvvalu, patđudhoovati pancekatđu patđu kanđuvaa nađumuki biginci međaloo puulamaala veesukoni untaaru. itađu saamaanyangaa aadi, paadi sabhaarajanam ceyyagaligeervaadu. vayolin, viňa, haarmooniyam, mrudangam sahakaara vaadyaalugaa untaayi. modađi muuđiđloo eedoo okađi unnaa caalu. sangiitaanni saahityaanni meeļavinci abhinaya puurvakangaa, bhaktinii, vijnaanaanni, vinoodaanni icceedi cakkaina harikadha.

harikadha anee prakriya veedakaalam naađikee bija praaayamgaa unnađlu kanabadutundi. aitihaasika kaalamloo kuśalavulu harikadhaa- gaanam ceeśaarađa. alaagee naaraduđu bhakti suutraalni harikadhaa ruupamloo paadutuu updeeśinceevaadani ceppukunđaaru.

aadhunika yugamloo mukhyamgaa aadibhađla naaraayañadaasu gaaru harikadhani velugulooki teccaaru. sangiitaabhinayaalu, sarasa catureookti, śrii naaraayaña daasugaari sottu. aandhra deeśamantađa ramaarami aravai samvatsaraalu iiyana harikadhaa kalakseepam ceeśaaru. veedaantam modalu cakkađi haasyam ceppadamloo kuuđa iiyanaku peđtindi peeru. viiru pannendu harikadhalu raašaaru. viiriki harikadhaa pitaamahuđanee birudukuuđa undi. śrii naaraayaña daasu gaari śisyulu praśisyulu endraoo haridaasulu veliśaaru; aandhra deeśamloo. daasugaari samakaalikuloo anakaapalli vaastavyulu śrii baalaajii daasugaaru, bobbili vaastavyulu śrii ceevuuri erukayyagaaru mukhyulu.

hariki sambandhincina kadhalu kaaka, bhaarata rađamaayaña iti vruttaalu, kramangaa pootana laanđi kavulu, tyaagayyalaanđi vaaggeeya- kaarulu, gaandhii mahatmuni laanđi naayakula jiivita viśeesaalu, harikadhalugaa celaamañiloonikoccaayi. ii kaļa keevalam, saamaanya prajaaniikaanikee kaaka panditulni sahitam meppincee kaļaa ruupamani ceppadamloo sandeeham leedu.

Vocabulary :

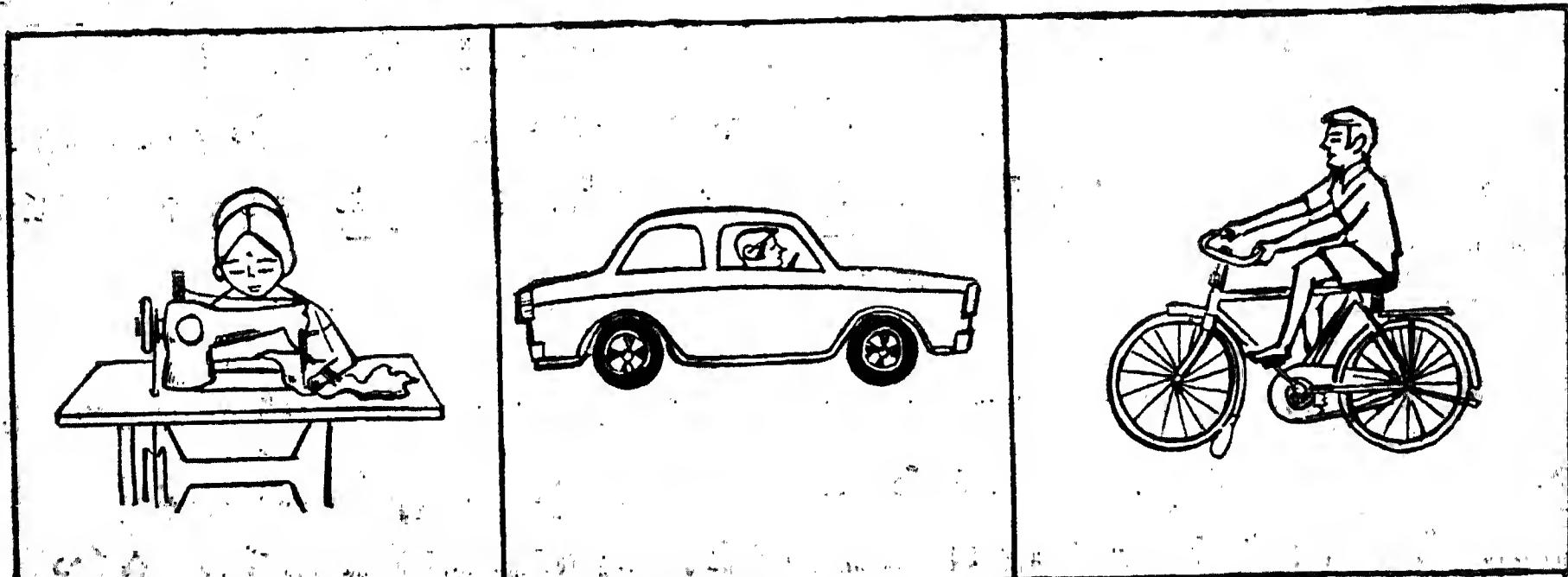
haridaasu	<i>a person who recites the story of Vishnu</i>	abhinayam	<i>acting</i>
aadhunika yugam	<i>modern age</i>	sottu	<i>his own</i>
pauraanikuđu	<i>one who tells Purana</i>	ramaarami	<i>approximately</i>
kathakuđu	<i>a person who tells stories</i>	veedaantam	<i>vedanta</i>
daasuđu	<i>a person who recites</i>	vaastavyulu	<i>natives</i>
ciratalu	<i>A double wodden instrument</i>	vayolin	<i>Violin</i>
muvvalu	<i>round balls making gingling noise</i>	viina	<i>Veena</i>
pađu dhoovati	<i>silk cloth tied at the waist</i>	haarmoniyam	<i>Harmoniyam</i>
pance kađu	<i>lion cloth</i>	mrudangam	<i>Mrudangam</i>
kanđuvaaa	<i>A long silk cloth worn from beginning stage</i>	sangiitam	<i>music</i>
bija praayam	<i>beginning stage</i>	Veedakaalam	<i>vedic time</i>
sahakaara vaadyaalu	<i>supporting instruments</i>	gaanam	<i>singing</i>
aitihaasika kaalam	<i>Aitihasic age</i>	bhakti	<i>reverence</i>
aadhunika yugam	<i>modern age</i>	upadeesincu	<i>to preach</i>
kaalakseepam	<i>time spending</i>	pitaamahuđu	<i>grand father</i>
pettindi peeru	<i>is a name by itself</i>	cakkađi haasyam	<i>good humour</i>
samakaalikulu	<i>contemporaries</i>	praśisyulu	<i>students of students</i>
kramangaa	<i>in due course</i>	mukhyulu	<i>important people</i>
panditulu	<i>wise people</i>	naayakulu	<i>leaders</i>
kaļaaruupam	<i>Art variety</i>	sandeeham	<i>doubt</i>

Match the following :

1. harikadha antee
2. harikadhalu ceppeevaaru
3. kadha ceppeevaaru
4. medaloo
5. vaayolin, viina
6. bhaktini, vinoodaanni
7. kuśalavulu
8. sarasa catureekti
9. daasugaari samakaali-
kulu
10. viiriki harikadhaa

ciratalu pađukuntaaru
puulamaala veesukuntaaru
iccedi harikadha
hari
daasugaari sottu
baalaajii daasugaaru
pitaamahudanee birudu
sabakaara vaadyaalu
bhaagavatulu
hariki sanbandhicina
kadha

See the pictures and describe

Study the following sentence patterns

1. vaanaluntee pañalu leekuntee manalu
If there are rains there are crops if not there is fire
2. sen̄u bhumi leenivaani kenduku sen̄uvaasamalannañlu
why a person needs a scent who has no cent of land.
3. sameyam tappitee kaallu, samayam vastee raallu
When time is not congenial to you, you bow to his feet if it is not you hurl stones at him.
4. sukhaalu puuvallaantivi anubhavincagaanee antarinci pootaayi.
Pleasures are like flowers, immediately after enjoyment they die.

Vocabulary

moṭṭa modati	<i>a very first</i>	roojuna	<i>on the day</i>
telugu samvatsaram	<i>Telugu year</i>	navvutuu	<i>while laughing</i>
tellavaaru jhaamuna	<i>very early morning</i>	santrupti	<i>satisfaction</i>
santooṣangaa	<i>with happiness</i>	andukoosam	<i>because of that</i>
śakti leeni vaallu	<i>those who are not</i>	mukkalu	<i>pieces</i>
kaaram	<i>hot</i> <i>rich enough</i>	cintapandu	<i>tamarind</i>
santrupti karamgaa	<i>with satisfaction</i>	veepa puvvu	<i>neem flower</i>
maamidi pindelu	<i>very tender mangoes</i>	kalupu	<i>to mix</i>
pacci mirapakaaya	<i>green chilly</i>	ruculu	<i>tastes</i>
prasaadamgaa	<i>as a prasaadam</i>	vagaru	<i>bitter</i>

ప్రతి సంవత్సరం వచ్చే పండుగల్లో తెలుగువాళ్కి ఉగాది మొట్టమొదటి పండుగ. ఇం తెలుగు సంవత్సరంల్లో మొట్టమొవటి నెల్లో మొట్టమొదటి రోజున జరుపుకుంటారు. ఆ రోజు తెల్లవారురూమున లేచి స్నానం చేసారు. సంవత్సరానికి మొదటిరోజైన ఉగాదినాడు సంతోషంగా ఉండే సంవత్సరమంతా నంతోషంగా నవ్వుతూ ఉంటామని తెలుగువాళ్కి నమ్మకం. అందుకోనం ఎంత శక్తి లేనివాళ్కైనా ఈ రోజు పంతుపీ కరుంగా గడవడానికి ప్రయత్నిస్తారు.

ఈరోజు తెలుగువాళ్కందరూ ఆను రుచులు కలిసిన ఉగాది పచ్చణి తింటారు. కొత్త బెల్లం, చింతపండు, ఉప్పు, మామిడి పిండెలు, వేపవ్వు, పచ్చి మిరపకాయ, ముక్కలు కలిపి పచ్చాడిగా నూరి తింటారు. ఇందులో తీపి, పుఱుతు, కొరం, వగరు, ఉప్పు, చేదు అనే ఆను రుచులన్నీ ఇందులో కలిసి ఉంటాయి. దాన్నే ప్రసాదంగా దేవునికి అర్పించి తర్వాత తింటారు.

ఈరోజు పటెటూ కూర్కలో రెత్తులు తెల్లవారురూమునే లేచి, స్నానం చేసి, కొత్త నాగలి కడిగి, అంంకిరించి హజు చేసారు. ఆ తర్వాత నాగలి హని ఆ స్వరూపత్వానికి మహారూపినికి పొలం దుర్గుడం సాంప్రదాయం, నొయింత్రం ఊర్ధ్వాపజ్ఞతిందరూ (అంటే) మందిరం ముందు కూడి పంచాంగ పరనం విని, సంవత్సరులో అంపులు, ముంచి జెడ్లలు గురించి తెలుపుకుంటారు.

ఈ ఉగాది తర్వాత శ్రీరామనవమి, మహాశివరాత్రి, వినాయక చవితి, దనరా, నాగల చవితి, దీపావళి, సంక్రాంతి మొట్టమొల్లేవి తెలుగువాళ్కి ముఖ్యమైన పండుగలు.

ugaadi

Vocabulary (Contd)

arpincu	<i>to offer with devotion</i>	uppu	<i>salt</i>
kotta naagali	<i>new plough</i>	bellam	<i>jaggery</i>
alankarincu	<i>to decorate</i>	paccadi	<i>chutney</i>
puuyu	<i>to make it ready to</i>	mukhya maina	<i>important</i>
pulupu	<i>sour</i> <i>plough</i>	paṭhanam	<i>reading</i>
muhuurtam	<i>auspicious occasion</i>	mandiram	<i>temple</i>
telusukonu	<i>to know oneself</i>	dunnu	<i>to plough</i>
pancaangam	<i>which has five angas</i>	tiipi	<i>sweet</i>
saampradaayam	<i>tradition</i>	varṣaalu	<i>rains</i>
nuuru	<i>to grind</i>	ceedu	<i>bitter</i>

prati samvatsaram vaccee pandugaloo teluguvalļaki ugaadi moṭṭamodaṭi panduga. idi telugu samvatsaramloo moṭṭamodaṭi nelloo moṭṭamodaṭi roojuna jarupukuntaaru. aa rooju tellavaaru jhaamunee leeci snaanam ceestaaru. samvatsaraaniki modaṭi roojaina ugaadinaadu santoosangaa unṭee samvatsaramantaa santoosangaa navvutuu unṭaamani teluguvalļa nammakam. andukoosam enta śaktileeni vaalļaina aa rooju sanṭṛptikarangaa gaḍapaḍaaniki prayatnistaaru.

ii rooju telugu vaalļandaruu aaru ruculu kalisina ugaadi paccanṇi tintaaru. kotta bellam, cintapandu, uppu, maamidi pindelu, veepa puvvu kalipi paccadigaa nuuri tintaaru. induloo tiipi, pulupu, kaaram, vagaru, uppu, ceedu anee aaru ruculu induloo kalisi unṭaayi daanee prasaadangaa deevudiki arpinci taryaata tintaaru.

ii rooju palletuullaloo raitulu tellavaaru jhamunee leeci snaanam ceesi kotta naagali kadigi alankarinci puja ceestaaru. aa tarvaata naagali puusi aa samvatsaraaniki polam dunnaadu saampradaayam. saayantram uuri prajalandaruu aa uuri mandiram mundu kuudi pancaanga paṭhanam vini, samvatsaramloo varṣaalu, manci ceddala gurinci telusukuntaaru.

ii ugaadi tarvaata śriiraama navami, eekaadaśi, mahaa śivaraātri, vinaayaka caviti, dasaraa, naagula caviti, diipaavali, sankraanti modalai-navi telugu vaalla mukhyamaina pandugalu.

Answer the following :

1. ugaadi eppudu jarupukuntaaru ?
2. ugaadigurinci teluguvaalla nammakaalu eemiti ?
3. aa rooju eemiti tintaaru ?
4. ugaadi paccadi elaa tayaaru cestaaru ?
5. paletuulaloo raitulu tellavaaru jhaamuna ii rooju eem ceestaaru ?
6. saayantram uuri prajalu eem ceestaaru ?
7. ugaadi tarvaata vacce mukhyamaina pandugaleemiti ?
8. ugaadi samvatsaramloo modaati pandugeenaa ?

Write few sentences on any festival of yours

mahaashivaraatri
vinaayakacaviti
diipaavalii
dasaraa
naagula caviti

Study the following sentences

1. mancivaaditoo sneham manciguṇam ceddavaaditoo sneham cedda-
guṇam testaayi. vaana niillu manci neelaloo padī manci niillavutaayi,
uppu neelaloo padī uppu niillavutaayi.

Friendship with a good man brings good character and with a bad man develops a bad character. Rain water having fallen in good soil gives good water and the same falling on salty soil yields salt water.

2. goppavaadu alpummi ceeritee vaadi goppatanam cedutundi. alpummi
goppavaan ni ceeritee goppatanam kalugutundi. raayi teppamiida
ceeri niitimida teelutundi, daaram puṣpaalaloo ceeri talamjidiki
ekkutundi

Great man when he joins hands with a mean fellow loses his greatness, a mean fellow when makes friendship with a great man, becomes great. Stone placed on a wooden foot on water. Cotton thread used to make a garland is worn on the head.

Match the following:

jillaa
 vijayanagaram jillaa
 tuurpu goodaavari
 paaciina goodaavari
 kriśnaa jillaa
 prakaśam jillaa
 varangallu
 aadilaabaadu

 tuurpugoodaavariloo
 śrii kaakulamloo
 vijayanagaram jillaaloo
 guntuuru jillaaloo

mukhya keendram
 kaakinaada
 vijayawaada
 ongoolu
 varangallu
 vijayanagaram
 aadilaabaadu

 annaavaram undi
 bobbili undi
 śriikuurmam undi
 amaraavati undi

Answer the following questions :

- prapanca bhaaṣalni ennenni kuṭumbaalugaa vibhajincaaru? avi eemiti?
- bhaarata deeśamloo enni kuṭumbaala bhaaṣalunnaayi?
- draaviḍa bhaaṣalenni? avi eevi?
- draaviḍa bhaaṣala laksñaaleemiṭi?

Vocabulary

indoo-yuuroopiyan	<i>Indo-European</i>	viśaalam	<i>vast</i>
viśvaasam	<i>belief, observation</i>	paigaa	<i>well above</i>
halantaalu	<i>consonant ending</i>	vibhajincu	<i>to divide</i>
aadhaaram	<i>evidence, basis</i>	cendu	<i>to belong</i>
muula praaciina draavida	<i>Proto Dravidian</i>	śaakha	<i>branch</i>
nityaavasaraalu	<i>daily uses</i>	intavaraku	<i>so far</i>
panditulu	<i>Intellectuals</i>	ajantaalu	<i>vowel ending words</i>
śariiraavayavaalu	<i>body parts</i>	padaalu	<i>words</i>
sankhyaavaacakaalu	<i>Numerals</i>	maaru	<i>to change</i>
bandhuvaacakaalu	<i>kinship terms</i>	hrasva	<i>short</i>
sarva naamaalu	<i>pronouns</i>	ekaaara	<i>vowel e</i>
mahaapraaṇam	<i>aspirated sound</i>	okaara	<i>vowel o</i>
padajaalam	<i>vocabulary</i>	śakaṭareepha	<i>trilled r</i>

ప్రపంచ భాషలు

ఈ విశాల ప్రపంచంలో మూడు వేల అయిదువందల భాషలకు పైగా మాట్లాడు తున్నట్లు అంచనా. ఈ భాషల్ని పది కుటుంబాలుగా విభజించారు. వీట్లో ఇండో-యూరోపియన్ కుటుంబం పెదది, ఈ కుటుంబంలోనే వెయ్యి భాషలకు పైగా ఉన్నట్లు తెలుసుంది. రేటెను, గ్రీకు, జిర్గైను, రష్యను, ఇంగ్లీషు, నంస్కృతం మొదలైన భాషలన్నీ, ఈ కుటుంబంలోనివే.

భారతదేశంలో నాఱుగు భాషాకుటుంబాలకి చెందిన భాషలున్నాయి. అన్నో ఆసియాతీకి, టిబెతోబర్మైన్, ఇండోయూరోపియన్, ద్రావిడభాషాకుటుంబాలకి చెందిన భాషలు. ద్రావిడ భాషాకుటుంబంలోని భాషల్ని మూడు శాఖలుగా విభజించారు. ఇంతవరకు పరిశోధనలు మూలంగా తేలినవి ఇటి భాషలు. తమిళు, మలయాళం, తెలుగు కన్నడ, కోట, కోడ, కోకగు, తుచు మొదలైనవి దక్షిణ ద్రావిడ భాషలు. కోల్హామీ, కుయి, కువి మొదలైనవి మధ్య ద్రావిడభాషలు. ప్రాహరాయి, కురుత్, మాల్ మొదలైనవి ఉత్తర ద్రావిడ భాషలు. ఈ భాషలన్నీ టికీ ఒక మూల ప్రాచీన ద్రావిడభాష ఉండేవని పండితుల విశ్వాసం.

ప్రాచీన ద్రావిడ భాషల్లో పదాలు హాలంతాలనా ఉండేవని చెప్పిశానికి అధారాలున్నాయి. తెలుగు కన్నడాలలో మాత్రం పదాలు అజంతాలుగా మారిపోయాయి. ద్రావిడ భాషల్లో సంస్కృతంలోనే ప్రాస్వ ఎకార, ఒకారాలు; శకటరేఫ ఉన్నాయి. మహాప్రాణాలు కొని, శష్ఠిహాలు కొని లేవు. ఇవి సంస్కృతం నుంచి ద్రావిడ భాషల్లోకి వచ్చాయి.

నిత్యవసరాలకు ఉపయోగించే ద్రావిడ భాషా పదణాలంలో ఎన్నో సామ్యాలున్నాయి, ఈ క్రింది ఉదాహరణలు చూశండి,

శరీరావయవాలు

తెలుగు	తెన్నడం	తమిళం	మళ్ళచూళం
తల	తలె	తల్లె	తల
కన్న	కణ్ణు	కణ్ణు	కణ్ణు
కాలు	కాలు	కాల్తు	కాలు
నంభ్యావాచకాలు:			
ఒకటి	ఒందు	ఒస్తు	ఒన్ను
వది	హత్తు	వత్తు	వత్తు
బింధువాచకాలు:			
అమ్మ	అమ్మ	అమ్మె	అమ్మ
అక్క	అక్కె	అక్కుత్	చేచ్చి
పర్మనామాలు:			
అది	అదు	అదు	అదు

prapanca bhaasalu - World Languages

ii viśāala prapancamloo muuđuveela ayiduvandala bhaaSalaku paigaa maatlaadutunnaṭlu ancanāa. ii bhaasalni padi kuṭumbalaugaa vibhajincaaru. viṭlo inđoo yuuroopiyan kuṭumbam peddadi. ii kuṭumbamloonee veyyi bhaaṣalaku paigaa unnaṭlu telustundi. leeṭinu, g̃iiku, jarmanu, raSyanu, ingliisu, samskrutam modalaina bhaaSalannii ii kuṭumbamloonivee.

bhaarata deesamloo naalugu bhaaSaa kuṭumbaalaki cendina bhaaSalunnaayi. avi aaŞtroo eeSiyaaṭik. ṭibetoo barman, inđoo yuuroopiyan, draaviḍa bhaaSaa ṣaakhalaki cendina bhaaSalu. draaviḍa bhaaSaa kuṭumbamloonni bhaaSalni muuđu ṣaakhalugaa vibhajincaaru. intavaraku pariśoodhanala muulamgaa teelinavi iravainaalugu bhaaṣalu. tamiļam, malayaalām, telugu, kannada, kooṭa, tooda, kođagu, kuyi, kuvi, modalainavi madhyadraaviḍa bhaaSalu. braahuuyii, kurukh, maaltoo modalainavi uttara draaviḍa bhaaSalu. ii bhaaSalannitikii oka muula praaciina draaviḍa bhaaSa undeedani panditula viśvaasam.

praaciina draaviḍa bhaaSaloo padaalu halantaalugaa undeevani ceppadaaniki aadhaaraalunnaayi. telugu kannadaaloo maatram padaalu ajāntaalugaa maari pooyaayi. draaviḍa bhaaSallo samskrutamloo leeni hrasva, ekaara, okaaraalu, śakatareepha unnaayi. mahaapraṇāalu kaani ṣa. Sa, ha lu kaani leevu. ivi samskrutam nunci draaviḍa bhaSallooki vaccaayi.

nityaayasaraalāku upāyoōgincee draaviḍa bhaaSaa padajaalamloo ennoo saamyaalunnaayi. ii krindi udaaharanalu cuudandi.

	telugu	kannada	tamiļam	malayaalām
1) śarīraa- vayavaalu	tala kannu kaalu	tale kaṇṇu kaalu	talai kaṇ kaal	tala kaṇṇu kaalu
2) sankhyaa- vaacakaalu	okati padi	ondu hattu	ondu hattu	onnu pattu
3) bandhu- vaacakaalu	amma akka	amma akke	ammai akkaal	amma ceecci
4) sarvavaamaalu	adi	adu	adu	adu

Make sentences using vocabulary in boxes A and B

A

maatlaadu
amimaa
naanaa
meegham
paamu
mahaaraaja
cintacettu
malletiiga
edayam
sampaadana

B

pootlaadu
kadulu
gadulu
undu
praaku
kiriitam
kaayu
puuyu
phalahaaram
anubhavam

Ex:-

maatlaadanistee
pootlaada pani leedu
*If you are allowed to
speak there is no need
to quarrel.*

Vocabulary (Contd.)

saamyaalu	<i>similarities</i>	upayoogincu	<i>to use</i>
upayoogincu	<i>to use</i>	udaaharaṇa	<i>example</i>
maatlaadutunnaṭlu	<i>as speaking</i>	telustundi	<i>is known</i>
teelinavi	<i>those which are known</i>	unnaṭlu	<i>as if available</i>
cuudandi	<i>see, look into</i>		

Read the following sentences

maadhuryam leeni saahityam, biddalu leeni illu, peddalu leeni uuru,
gurram leeni daṭam, gunamleeni striilu, bhaktileeni puujalu, vaasana
leeni puvvu, caduvuleeni ruupu, aayudhamleeni hanṭu, mantrileeni
sabha, priitileeni vindu, manci maataaluleeni sneeham prakaaśincavu.

Literature without sweetness, house without children, village without gentlemen, army without horses, women without character, performances without devotion, flower without fragrance, beauty without education, sentry without any weapon, meeting (in a King's court) without minister, banquet without love, friendship without good words do not flourish.

Use words correctly, and fill up the blanks

samaajamloo bhinna.....vaaru.....vaaru bhinnamaina manastatvaalatoo untaaru. samaajam sakramamgaa.. viiriloo konni katubaaatlu undaali. antee viiru niyatamgaa... . . . kaabat̄ti puurvamnunci..... niyamaalannavi joodugaa vaccaayi. niiti niyamaalu leeni samaajam..... kalloomgaa untundi. samaajamlooni prati manisi eppudoo..... canipootuntaaru. kottagaa..... pudutuntaaru, samaajamlooni maarutunnaa samaajam paaṭincavalasina nirniita maatram eppat̄ikappudu maaripoovu. avi susthiramgaa undaali kaabat̄ti samaajam looni suutraaalu andulooni manusula caavu pat̄ukala miida aadhaarapadi undavu.

Study the following verb forms

alisipoovu
gurru pet̄tu
ciilci paareeyu
pattukoo boovu

*to get tired
to snore
to separate into pieces and throw it about to catch*

gajagajalaadu
roppi roppi eedcu
praardhincu
dayadalacu

*to shiver
to sob and sob
to pray
to be kind enough*

norumuyyu
vadili pet̄tu
gadicipoovu
valapannu

*to shut up mouth
to leave
to pass of time
to spread the net*

cikkukonu
ettukonu
hattukonu
meccukonu

*to be caught one self
to take it carelessly
to take it to bosom
to praise*

ఒక అషవిలో ఒక ముసలీ సింహం నివసిస్తుండేది. ఒకరోజు ఉదయం వేటకి పేశి అవవ అంత తిరిగి తిరిగి బాగ అలిసిపోయింది. మధ్యహన్మం అయింది. ఒక మప్రిచెట్ల నీడలో చల్లగాలిలో ఆనందంగా పడుకుంది. కొంచెం నేపటికి బగా నిద్రపటింది. సింహం గుర్తుపెట్టి నిద్రపోతున్నది.

అంతలోనే తీండ్రిగింజల కోసం అటూ ఇటూ తిరుగుతున్న ఒక చిత్రైలక వచ్చింది. ఆ చెట్ల కిందికి, చిత్రైలక దగ్గరకిదూకి, చూచి దీని జూతు ఎంతఱిదంగి. ఉంది ఆనుకొని చిత్రైలక సింహం మీద నుండి అటూ, ఇటూ దూకింది. ఇలా దూకుతున్నప్పుడు గట్టిన సింహం తోక మీద దూకించి చిత్రైలక,

సింహం ఉలికిపడి లేచింది. నిద్రాభంగం అయినందుకు దానికి పట్టరాని కోపం వచ్చింది. ఎవడూ నీవు, మృగరాజైన నాతో ఆటలా, నిన్న చీల్చి పారేస్తాను, అర్ధటూ చిత్రైలకని షట్టుకోబోయింది.

చిత్రైలక గజగజల్లాడిపోయింది. అవి రొప్పి, రొప్పి ఏడుస్తూ రక్షించండి మహారాజా, నేను మూర్ఖుడి. తెలివి తక్కువ తనంవల్ల యా పొరపాటు చేరాను. నా తప్ప మన్నించి నన్న రక్షించండి. మహాప్రభూ అంటూ సింహాన్ని ప్రార్థించింది చిత్రైలక. చీ నోర్మయ్య. తప్పచేసి ద్వయ, ఉంచుమట్టావా? చిన్నవాడివి కాబట్టి దయవల్లచి విడుస్తున్నా. అని వదిలి పెట్టింది.

కొంత కాలం గడిచిపోయింది. ఒకరోజు వేటకాదు ఒతుకీన సింహాన్ని రాజుగారికి యవ్వాలని కొత్త వలప్పు పేశిపోయాడు. ఆ మునిలి సింహం తిరుగుతూ పొరపాటున ఆ వేటకాదు వేసిన వలలో చిక్కుకు పోయింది. నన్న యా ఆపదనుండి కాపాదేవాశ్వ ఎవరు న్నారు, అనుకొంటూ మునిలి సింహం వలలో పడి ఏముస్తుంది.

ఆ విధంగా దిక్కుతోచక దుఃఖపడుతున్న సింహంముందుకు ఎక్కుడనురిచో వచ్చి దూకింది చిత్రైలక. వెంటనే పద్మనైన తన పక్కలో తాళ్ళున్న కొరికింది. సింహం వలలో ల్పి బయట పడింది. సింహం ఎంతో ఆనందంతో చిత్రైలకను ఎత్తుకొని నువ్వు చాలా మంచి దానివి. చేసిన మేలుకి బిధులు మేలు చేశావు. నా ప్రాణం నిలిపావు. నీవంటి చిన్న వాశ్వ కూడా నా వంటి పెద్దవాళ్ళకు పూయుం చెయ్యగలుగుతారు. అని మెచ్చుకొని చిత్రైలక ఆనందంగా తోక అర్థించింది.

simham - cittelaka – Lion and the Rat

oka adaviloo oka musali simham nivasistundeedi. oka rooju udayam veetaki velji adavi antaa tirigi tirigi baagaa alasipooyindi. madhyaahnam ayindi. oka marri cettu niidalo callagaaliloo aanandamgaa padukundi. koncem seepatiki baagaa nidra patiindi. simham gurrupeetti nidra pootunnadi.

antaloonee tindiginjala koosam atuu ituu tirugutunna oka cittelaka vaccindi aa cettu kindiki. cittelaka daggariki duuki, cuuci diini juulu caala andangaa undi anukoni cittelaka simham miidi nunci atuu ituu duukindi. ilaa duukutunnappudu gabhiina simham tooka miidiki duukindi cittelaka.

simham ulikipadi leecindi. nidraa bhangam ayinanduku daaniki pattarana koopam vaccindi. evaduraa niivu, mrugaraajaina naatoo aatalaa? ninnu ciilci paareestaanu, antuu cittelukanu patukoobooyindi.

cittelaka gajigajalaadi pooyindi. adi roppi roppi eedustuu raksincandi mahaaraajaa! neenu muuikhuñni telivitakkuvatanam valla yii porapaatu ceesaanu. naa tappu manninci rakSincandi, mahaaprabhuu antuu simhaanni praardhincindi cittelaka chii, noormuyyi. tappu ceesi daya uncamanTaavaa? cinnavaadivi kaabatii dayadalci vidistunnaa ani vaddi peettiindi.

kontakaalam gadicipooyindi. oka rooju veeTakaadu batikina simhaanni raajugaariki ivvaalani kotta vala panni vejipooyaadu. aa musali simham tirugutuu porapaatuna aa veetakaadu veesina valalo cikkukupooyindi nannu ii aapada nuñdi kaapaadeevaallu evarunnaaru? anukontuu musali simham valaloopadieedustundi.

aa vidhamgaa dikku toocaka dukhapaadutunna simham mundu ekkađinuncoo vacci duukindi cittelaka. ventanee pudunaipa tana palatoo taallannij korikindi. simham valaloonci bayata padindj.

simham entoo aanandamtoo cittelakanu etiukoui nuvvu caala mancidaanivi, ceesina meeluku badulu meelu ceesaavu. naaspraanam nilipaavu. niivanti cinnavaallu kuuda naavanTi peddavaallaku saayam ceyya galugutaaru ani meccukundi. cittelaka aanandamgaa tooka aadincindi.

Vocabulary :

dikku toocaka	<i>not able to find any way</i>	musali	<i>of old</i>
telivi takkuva	<i>because of ignorance</i>	veeta	<i>hunting</i>
muurkhuđu	<i>foolish fellow, obstinate</i>	niida	<i>shade</i>
madhyaahnam	<i>afternoon</i>	calla gaali	<i>cool breeze</i>
pađaraani koopam	<i>uncontrollable anger</i>	marri cettu	<i>banyan tree</i>
koncam seepati	<i>after a while</i>	aanandamgaa	<i>happily</i>
gabhiina	<i>with a noise 'gabh'</i>	citteluka	<i>rat</i>
nidraabhangam	<i>disturbance of sleep</i>	ginjalu	<i>corn grains</i>
migaraaju	<i>king of the animals</i>	duuku	<i>to jump</i>
roppi roppu	<i>to sob and sob</i>	tooka	<i>tail</i>
porapaatuna	<i>by mistake</i>	porapaatunaa	<i>mistake</i>
badulu	<i>return</i>	vala	<i>net</i>
nilupu	<i>to keep</i>	meelu	<i>help</i>

Use the following vocabulary to make sentences of your own

telugu bhaasa
telugu saahityam
telugu navala
telugu samskruti
telugu citrakaļalu
telugu kiirti
telugu padyam
telugu saameta

manci manci
nyaaya ſaasanam
raajakiya hakku
kotta patrika
pedda abbaayi
pacca ceemanti
mudda banti
puula tiiga

gajibiji raata
irugu porugu vaallu
intaa bayata
tahatahlaađu
galagalamanu
gatagata taagru
gamagama laađu
taļatala manu

gusagusa laađu
bađabada manu
aadaraa baadaraa
paka paka navvu
kila kila manu
iigajijiga manu
bhagabhabha manu
bađabada vaagu

Read the following sentences

1. eppudu tappulu vedikee vaadi daggara pani ceyya kuuḍadu.
don't work with a person who always find faults with others.
2. eppudu sampada untee appudu cuṭṭaalu vastaru.
when ever you are rich then only relatives come,
3. niitiloo baḍḍanu moyyagalige paḍavalu bhumi miida baḍḍa miida
poovalasi vastundi.
the boats which can carry carts on water will have to be carried by carts on land.
4. deeśaanni preemincu, manci annadi pencu.
love your mother land, develop good ness,

Answer the following questions:

1. simham enduku paḍukundi ?
2. simham elaa paḍukundi ?
3. ciṭṭelaka aa prantaniki enduku vaccindi ?
4. ciṭṭelaka simham daggara eem cuusindi ?
5. simham enduku leecindi ?
6. ciṭṭelaka elaa eedicindi ?
7. simham ciṭṭelakanu enduku viḍicindi ?
8. veṭṭakaḍu eem ceeśaadu
9. simham valaloo untee ciṭṭelaka eem ceesindi ?
10. ii kadhlooni niiti eemiṭi ?

Fill in the boxes in these small passages

oka uuri gampedu pillala peeda dampatulu unde vaallu
oka baatu pencutundee vaari adruṣṭam pandi baatu
oka oka bangaaru guḍḍu petti akkaḍinunci prati rooju baatu
bangaaru gulḍlu peḍu anduku aanandam ollu marici
pooyaa

A poor couple were living in a village with number of children. (Gampedu a basketful) they were having a duck. They were lucky enough that the duck layed a golden egg a day. Henceforth it was daily laying a golden egg. Because of the happiness of this they started fargetting themselves.

శ్రీనాథుడు

శ్రీనాథుకి జన్మస్థానం కొండవీడనికొందరు, కాల్పటుణం అని కొందరు, కలపటుణం అని కొందరు పేర్కొంటారు, ఇతని తాత కమలనాభామాత్యక్ నే గొప్ప విద్యాంశుము. శీమాంశ మారయలు శ్రీనాథుడి తల్లిదంట్రులు. ఇతను పదిహేనేళ్ళ వయస్సు నాటికే సంస్కృతాంధ్రాల్లో మంచి సాహిత్యక్ కి సంపాదించాడు, మరుత్తరాట్చరిత్, శాలివాహన సత్కతి, శృంగారనై షథం, శీమేశ్వరపురాణం, కాశీఖాడం, హరవిలాసం, పల్నాటి పీర చరిత్ మొదలైన ఎన్నో గ్రంథాలు రాచాడు. ఈయన పెదకోమటి వేమారెడ్డి ఆస్తానకవిగా ఉండేవాడు. వేమారెడ్డి సంస్కృత భాషలో సంగీత చింతామణి, సాహిత్య చింతామణి మొదలైన గ్రంథాలు స్వయంగా రాయకమే కాకుండా సంస్కృత గ్రంథాలకి వ్యాఖ్యానాలు కూడా రాసిన రెడ్డిరాజు.

శ్రీనాథుమ విద్యార్థికారిగా ఉన్న రోజుల్లో చాలా దేశాలనుండి వచ్చిన వండితులకి ఎన్నో అగ్రహాలు ఇప్పించాడు. ఎంతోమందికి శ్రీనాథుమ దానాలు ఇప్పించినా అతను స్వయంగా ఒక్క అగ్రహరమూ తీసుకోలేదు. ఆ రోజుల్లో శ్రీనాథుడు అనుభవించిన వైభవం ఇంతింత కాదు. శ్రీనాథుమ ఎన్నో దేశాలు పర్యటించాడు. ఆ సమయంలో ఇతను చెప్పిన కృతులు చేసిన ఘనకార్యాలు, టెఱ్పు మిక్కిలిగా ఉన్నాయి.

ఆ రోజులలో ప్రోథదేవరాయల ఆస్తానంలో డిండిమట్టు అని గొప్ప వండితుడు ఉండేవాడు. పాండిత్య గ్ర్యావల్ల ఇతను తనని మించిన వండితుడు లేషని విశ్రవీను తుండేవాడు. అతనికి ఒక్క కంచు థక్క ఉండేది. ఎవరైనా తనని గెలిస్తే కంచు థక్క వగల కొట్టినని ఆయన ప్రతిజ్ఞ చేశాడు. ఈ ప్రతిజ్ఞ ఎన్న శ్రీనాథుమ ప్రోథదేవరాయల ఆస్తానానికి వెళ్ళి డిండిమట్టుని వాదంలో జయించి కుంచు థక్కను వగులకొట్టించాడు.

ఈ మహాకవికి కొండవీటి రెక్క కాలంలో జనగని సన్మానంలేదు. ఇతనికి తెలుగు దేశమీద ఉన్న అభిమానం వర్ణనాతీతం. కాని శ్రీనాథుకి అవసానము రోజులు చాలకష్టంగా గడిచాయి. కొంతకాలం తర్వాత రెడ్డిరాజులకాలా అంతరించి ఒడ్డెరాజుల పాలయిందిరాజ్యం,

బొద్దుపల్లి అనే గ్రామం గుత్తకు తీసుకొని వ్యవసాయం ప్రారంభించాడు, కాని కృష్ణానది వరదలో వంట పూర్తిగా నాశనమై బోయింది. ప్రభుత్వానికి కటువలసిన వన్ను చెల్లించుకోలేక పోయాడు. కవి సాధ్యభోముని కాళ్ళకి ఇనచ సంకెళ్ల వేసి భుజాలమీద, నల్గూరుత్త గుండు ఎక్కించి శిష్టించి ప్రభుత్వం.

sriinaadhudu

śriinaadhuḍi janmasthanam konḍaviiḍani kondaru, kraalpaṭṭaṇamani kondaru, kalapaṭṭaṇam ani kondaru peerkonṭaaru. itani taata kamalanaabhaamaatyuḍanee goppa vidvaamsudu. bhiimaambaa maarayalu śriinaadhuḍi tallidandrulu. itanu padiheeneellā vayassu naatikée samṣkṛutaandhraallo manci saahitya śakti sampaadincaadu. marutta-raaṭcaritra, ṣaalivaahana saptasati, śrunagaara naiSadham, bhiimeeśvara puraaṇam, kaaśii khanḍam, haravilaasam, palnaaṭiviira caritra, modalaina ennoo grandhaalu raaśaadu. iiyana pedakoomati veemaaredḍi aasthaanakavigaa undeevaadu. veemaaredḍi samskruta bhaaSaloo sangiitacintaamaṇi, saahitya cintaamaṇi, modalaina grandhaalu svayam-gaa raayaḍamee kaaḍunda samskruta grandhaalaki vyākhyānaalu kuuda raasina reddirāaju.

śriinaadhuḍu vidyaadhikaarigaa unna roojullo caalaa deeśaala nundi vaccina pūṇḍitulaki ennoo agraḥāraalu ippincaaḍu. entoɔ mandiki śriinaadhuḍu daanaalu ippincinaa atanu svayangaa okka agraḥāramuu tiisukoleedu. aa roojullo śriinaadhuḍu anubhavincina vaibhavam intinta kaadu. śriinaadhuḍu ennoo deeśaalu parayṭincaadu. aa samayamloo itanu ceppina krutulu, ceesina ghana kaaryaalu, lekkhaku mikkiligaa unnaayi.

aa roojullo praudhadeevaraayala aasthaanamloo ḍindima bhaṭṭu ani goppa pandituḍu undeevaadu. paandityagarvam valla itanu tananu mincina pandituḍu leedani virraviigutundeevaadu. ataniki oka kancu ḫakka undeedi. evarainaa tanani gelistee kancu dhakka pagalakotṭistaa nani aayaṇa pratijna ceesaadu. ii pratijna vinna śriinaadhuḍu praudhadeevaraayala aasthaanaaniki velli ḍindima bhaṭṭuni vaadamloo jayinci kancudhakkanu pagulagoṭṭincaadu.

ii mahaakaviki konḍaviiṭi reḍlakaalamloo jaragani sanmaanam leedu. itaniki telugu deeśammiida unna abhimaanam varṇanaatiitam. kaani śriinaadhuḍu avasaanapu roojulu caala kaṣṭangaa gadicaayi. konta kaalam tarvaata reddirāajula kaalam antarinci od̄derāajula paālayindi raajyam.

boddupalli anee graamam guttaki tiisukoni vyavasaayam praaram-bhincaadu. kaani kruṣṇaa nadii varadallo panṭa puurtigaa naaṣanamai pooyindi. prabhutvaaniki kaṭṭavalasina pannucellincukooleekapooyaadu. kavisaarvabhaumuni kaallaki inupa sankellu veesi bhujaalamiiḍa nalla raatigunDu ekkinci śikṣincindi prabhutvam.

Vocabulary

janmastaanam	<i>birth place</i>	vidvaamsudu	<i>pandit</i>
tallidandrulu	<i>parents</i>	vayasu	<i>age</i>
naatikee	<i>by that time itself</i>	saaahitya sakti	<i>literary power</i>
grandhaalu	<i>books</i>	aasthaana kavi	<i>poet laureate</i>
sangiita	<i>of music</i>	svayamgaa	<i>of own</i>
vyaakhyaanam	<i>commentry</i>	vidyaadhikaari	<i>education officer</i>
agrahaaram	<i>a village (as a) gift</i>	bhujam	<i>shoulder</i>
intinta	<i>immeasurable</i>	samayam	<i>time</i>
krtulu	<i>writings</i>	ghana kaaryaalu	<i>great deeds</i>
lekkhaku mikkili	<i>are uncountable</i>	panditya garvam	<i>proudishness be cause of wisdom</i>
prabhutvam	<i>Government</i>	vaadam	<i>arguement</i>
kancu dhakka	<i>a brass drum</i>	varpanaatiitam	<i>beyond description</i>
aasthaanam	<i>Court</i>	gutta	<i>contract</i>
sanmaanam	<i>felicitation</i>		
avasaanapu	<i>last (days)</i>		
naasanam	<i>destroyal</i>	nalla raati gundu	<i>black stone boulder</i>

Study the following verb forms

perkonu *'to mention'*
 sampaadincu *to obtain*
 anubhavincu *to enjoy*
 paryatincu *to tour*

peeru *name*
 sampaadana *wealth*
 anubhavam *experience*
 paryatana *"tour"*

virravigu *to be arrogant*
 gelucu *to win*
 pagulagottu *to break*
 antarincu *to go*

gelupu *conquer*
 pagulu *crack, to crack*
 antaram *distance*

cellincu *'to pay'*
 kattu *to be paid, to tie*
 sikshincu *to punish*
 ippincu *to cause to give*

cellimpu *payment*
 katru *'a tie'*
 siksha *punishment*

tiisukonu *to take one self*
 gaducu *to pass*
 naasanamaipoovu
to be destroyed

naasanam *destroyal*

Answer the following questions :

1. sriinadhuđu ekkađi vaadu?
2. bhiimaambaa maarayalu evaru?
3. padiheeneelļa naađiki śriinaadhuđu eemiđi sampaadincaađu?
4. iiyana yee yee grandhaalu raašaađu?
5. iiyana evari aasthaanakavigaa undeevaadu?
6. śriinaadhuđu vidyaadhikaarigaa unna roojulloo eemiđi ceešaađu?
7. śriinaadhuđu svayamgaa agraħħaaraalu tiisukunnaadaa?
8. śriinaadhuđu aanaađu anubhavincina vaibhavam eṭuvanṭidi?
9. praudha deevaraayala aasthanamloonī kavi peereemiđi?
10. dindimabhaṭṭu enduku virraviigutundeevaadu?
11. dindimabhaṭṭu vadda eemiđi undeedi?
12. dindimabhaṭṭu eemanī pratijna ceešaađu?
13. śriinaadhuđu dindimabhaṭṭunu jayincaadaa?
14. śriinaadhuđu ee redla kaalamloo undeevaadu?
15. avasaanapu roojulloo eemayindi?
16. prabħutvam śriinaadhuñni enduku śikṣincindi?

aa katika daridrulaku peeraaśa perigindi. okanaađu ilaa aaloocincaaru. ii baatu pratirooju oka bangaaru guđdu pedutunnadi. kaabaṭṭi diini kađupuloo caalaa bangaaru guđlu undi undavaccu pratirooju okko-kka bangaaru guđdu koosam veeci undadam kantee aa baatunu koosi bangaaru guđlannii okeesaari tiisukunṭee mancidanna aaloocana kaligindi.

Those (very) poor fellows became greedy. One day they thought like this. This duck is laying one golden egg daily. Hence there may be many golden eggs in its belly. Instead of waiting for a golden egg daily it is better that they cut the belly of the duck and take all the golden eggs they thought.

గురజాడ అప్పారావు

Vocabulary

putti perugu	<i>born and brought up</i>	jananam	<i>birth</i>
kavi pandita poosakulu	<i>patrons of poets and</i>	maraṇam	<i>death</i>
viśiṣṭa sthaanam	<i>important place</i>	pandits	<i>writings</i>
vyaavahaarika bhaasaa saili	<i>colloquial style</i>	raacanalu	<i>fame</i>
sambhaasañalu	<i>conversations</i>	kiirti	<i>plays</i>
aakramincukonu	<i>to occupy</i>	naatakaalu	<i>throughout</i>
prati nootaa	<i>in everybody's mouth</i>	antaṭaa	
		camatkaaram	<i>good humour</i>

గురజాడ అప్పారావుగారు విజయనగరంలో పుట్టి పెరిగారు. జననం 1865లో మరణం 1915లో. కన్యాశుల్కం, కొండుభట్టీయం, ముత్యాలసరాలు, నీలగిరి పాటలు మొదటి నవి వీరి కృతులు. వీరి రచలన్నిట్లో కన్యాశుల్కం చాల కీర్తి గడించింది. తెలుగు నాటకాల్లో ఇదొక విశిష్టానం ఆక్రమించుకుంది. వ్యావహారిక భాషాశైలిలో యిందులోని సంభాషణలు రచించారు. నాటకమంతటా చమత్కారం, హస్యం పొంగి పొర్కుతూ ఉంటాయి. వీరి నాటకంలో సృష్టించిన పాత్రులూ, పాత్రులచేత పలికించిన మాటలు, మాటల్లో ఉండే హస్యం తెలుగుదేశంలో ప్రతినోటా వినిపిస్తుంటాయి. ఒక్క కన్యాశుల్కం మనే దురాచారాన్ని విమర్శించడమే కాకుండా అనేక సాంఘిక దురాచారాల్ని ఈ నాటకంలో విమర్శించారు. అప్పారావుగారు ఈ నాటకాన్ని కవిపండితపోషకులు, విజయ నగర ప్రభువులు అయిన శ్రీ ఆనంద గజవత్తి మహారాజుగూర్చి అంకితమచ్చారు. వీరు ప్రిల్లిలక్కసం ప్రత్యేకంగా పాటలు వ్రాశారు. పుత్రదిబోమ్మణి పూర్వమ్మణి అనే మకుటంతో రాసిన “పూర్వమ్మణిపాట” వింటే నుండి కరుగవివారుండరు, కంటత్తది పెట్టనివారుండరు. అలాగే కన్యాక కథ. దామన కథలుకూడ గొప్పవి. ఈయన రాసిన గేయాల్లో ఒక ముఖ్యమైన గేయం.

దేశమును ప్రేమించుమన్నా : మంచి అన్నది పెంచుమన్నా

ఒట్టి మాటలు కట్టి పెట్టోయ్యి ! గట్టిమేల్ తల పెట్టవోయ్యి
ఈసురోమని మనుషులుంటే ! దేశమే గతి బాగుపడునోయ్యి
దేశమంతే మటికాదోయ్యి - దేశముంతే మనుషులోయ్యి

అలాగే “మాల ఆన్నదిమంచిలయితే మాలనే ఆవుదునే” అనేమాట ఏనాడో గాంధీ గారిహరిజనోద్యమం తెలుగుదేశానికి రాకపూర్వమే అన్నారు. ఈయన రచనలన్నింటికి పరమార్థం మంచి.

gurajaada appaaraavu

palikincu	<i>to cause to utter</i>	haasyam	<i>humour</i>
saanghika duraacaaram	<i>social evil</i>	pongiporlu	<i>to over flow</i>
ankitamiccu	<i>to dedicate</i>	śruṣṭincu	<i>to create</i>
gunde karugu	<i>to melt the heart</i>	paatralu	<i>characters</i>
makuṭam	<i>end word which rhymes in</i>	kanyaāsulkam	<i>bride price</i>
duraacaaram	<i>evil custom every poem</i>	vimarśincu	<i>to criticize</i>

gurajaada appaaraavugaaru vijayanagaramloo puṭṭi perigaaru. jananam paddhenimividala aravai ayiduloo, maraṇam pandomidi vandala padiheenuloo. kanyaāsulkam, konḍubhaṭṭiiyam, mutyaala-saraalu, niilagiri paṭṭalu modalainavi viiri krutulu. viiri racanalannitloo kanyaāsulkam caala kiirti gaḍincindi. telugu naaṭakaallco idoka viśiṣṭa-sthaanam aakramincukundi. Vyaavahaarika bhaaṣaaśaililoo indulooni sambhaaṣaṇalu racincaaru. naaṭakamantata camatkaaram, haasyam pongi porlutuu unṭaayi. viiri naaṭakamloo śruṣṭincina paatralu, paatralaceeta palikincina maṭṭalu, maṭṭalloo undee haasyam telugu-deeśamloo prati nooṭaa vinipistunṭaayi. okka kanyaāsulkamanee duraacaaraanni yimarśincadamee kaakundaa aneeka saanghika duraacaaraalni ii naaṭakamloo vimarśincaaru. appaaraavugaaru ii naaṭakaanni kavi pandita poosakulu, vijayanagara prabhuvulu ayina śrii aananda gajapati mahaaraaju gaarki ankita miccaaru. viiru pillalakoo-sam pratyeekangaa paṭṭalu raaśaaru. “puttaḍibomma puurṇamma” anee makutamtoo raasina puurṇamma paṭṭa vintee gunde karugani vaarundaru. kanta tadi peṭṭani vaarundaru. alaagee kanyaka kadha ḍaaman kadhalu kuuda goppavi. iiyana raasina geeyaaloo oka mukhya-maina geeyam.

deeśamunu preemincumanna !
 manci annadi pencumanna
 ḍeṭṭimaaṭalu kattipetṭoooy !
 gatṭimeel talapeṭṭavooy
 iisuroomani manusulunṭee !
 deeśameegati baagupadunooy
 deeśamanṭee maṭṭikaadooy
 deeśamanṭee manusulooy

alaagee “maala annadi manci ayitee maalanee avudun” anee maṭṭa eenaadoo gaandhiigaari harijanoodyamam telugudeeśaaniki raaka puurvamee annaaru. iiyana racanalannitki paramaardham “manci”.

Vocabulary (contd.)

iisuroo+m+ani	<i>with a strong feeling of tears</i>	<i> unhappiness</i>	pratyekamgaa	<i>specially songs</i>
kaṇṭatadi			geeyaalu	<i>to grow</i>
oṭṭimaatalu	<i>empty words</i>		peṇcū	
gaṭṭi meel	<i>a firm help</i>		ee gati	<i>which way</i>
baagupadu	<i>to become better</i>		maala	<i>harijan</i>
maṭṭi kaadu	<i>(it) is not soil</i>		paramaartham	<i>watch word</i>

Answer the following :

1. gurajaada appaaraavu ekkaada puṭṭaaru?
2. iiyanā krutuleemiṭi?
3. viiru ee śaililoo raaśaaru?
4. kanyaāsulkamanee naaṭakaanni evariki ankitamiccaaru?
5. iiyaana raasina oka mukhyamaina geeyamloo saaraamśameemiṭi?
6. iiyana racanalaki paramaartham eemiṭi?

allakaloolam
nirniita suutraale
caavu puṭṭukalu
nagna satyaalu
appudappudu
aaroogya visayaalu
suudi mandulu

śastra cikitsalu

kotta kotta
raka rakaala
avasaramaina bhoojanam
kaavalasina vyayaamam

in a haphazard manner
fixed principles
death and birth
open truths
now and then
matters released to health
injections (medicine through
needle
operations (operation by
knife

new new
different varieties
the needed food
the needed rest

గిదుగు రామమూర్తి

ఆంధ్రదేశంలో వ్యవహారిక భాషకి ఈపేరి పోసివారు గిదుగువారు. శ్రీకౌతుళం జిల్లాలో పద్మతాలపేటలో జన్మించారు. విజయనగరంలో చదువుకున్నారు. రామమూర్తి పంతులుగారి విద్యావిష్ణువు సంపదంతా స్వయంకృషి సంపాదితమే. వారు పర్మకిమిడిలో ఉపాధ్యయలుగా ఉంటూ స్వయంగా చదువుకొని కాశాల విద్యపూర్తి చేసి పట్టభద్రులయ్యారు. శ్రీకాకుళం జిల్లాలో చరిత్ర ప్రసిద్ధమైన ముఖలింగాఁజేత్ర దేవాలయం గోచలమీద చెక్కిబడ్డ శాసనాలు, పర్మకిమిడి ప్రాంతంలో నిషసించే సమరల భూషాచార వ్యవహారాలు పీరిదృష్టిని ఆకరించాయి. ప్రాచీన శాసనాలపి నేర్చుకొని దాన శాసనాన్ని వివరణలతో ప్రశ్నలించారు. అలాగే సవరభాషను నేర్చుకొని దాన్కొక వ్యక్తరణం రాశారు. పౌర ఆచార వ్యవహారాల గురించి ఒక గ్రంథాన్ని రాశారు. తెలుగు-సవర, సవర-ఇంగ్లీషు, ఇ.గీము-సవర నిమంటువులు నిర్మించారు.

రామమూర్తిగారి ఆంధ్రాభిమానం యింతంతకాదు. పర్మకిమిడి రాజువారు పర్మకి మిడి తాలూకా అంతే ఒరిస్సారాష్టులో చేన్నడానికి ప్రయత్నించి నపుడు పంతులుగారు ధైర్యసాహసాలతో ప్రతిష్టించారు. ధర్మవిష్యదంగా ఆంగ్లప్రభుత్వం రాజుగారి ప్రతిపాదనే అంగీకరించిందని ఏని 1916వ సంవత్సరంలో ఒరిస్సారాష్టు ప్రారంభించిన పంతుగుతున్న ఉదయాన్నే పర్మకిమిడి నుండి రాజుమండ్రి వచ్చి తక్కిన జీవితం గడిపారు.

మనం వాడుతున్న భాషకి, గ్రాంధికభాషకి చాల వ్యత్యాసమున్నదని గమనించి యిటువంటి గ్రాంధిక భాష బోధించడంవల్ల ప్రమోజనం లేదని గ్రహించి గ్రంథాలకూడ వ్యవహారికంలోనే రాయలని యాయన వాదించారు. ఈ వ్యవహారిక భాషావ్యమాన్ని ప్రచారం చెయ్యడానికి పంతులుగారు ‘తెలుగు’ అనే మానవత్రిక కూడ నిర్వహించారు.

ఈనాడు వ్యవహారిక భాష పచున గ్రంథాలోనేకొకుడై, పద్మగేయ కావ్యాల్లో రాయ దానికి అనాటి పంతులుగారి కృషిఫలితమే పరోక్షంగా వ్యవహారిక భాషలో తచనలు చేసి ఎంతోమందిని కవులుగాకావడానికి అవకాశమిచ్చింది, ఎందరో రచయితలకి యా వాదం “నేను రాయగలననే శక్తిని చేకూర్చింది. దీనివల్ల క్రిందటి ఏథయ్యేశ్వరు జరిగిన సాహిత్యాలివృద్ధికి పంతులుగారి వ్యవహారిక భాషావాదమే కారణమవనడంలో అతిశయ్యా కీలేదు.

gidugu raama muurti

aāndhra deeśamloo vyaavahaarika bhaaṣaki vupiri poosinavaaru
giduguvaaru. śriikaakuļam jillaaloo parvataalapeetaloo janmincaaru.
raamamuurti pantulugaari vidyaa vijnana sampadanta svayam krusi
sampaaditamee. vaaru parlaakimiḍiloo upaadhyayulugaa unṭuu svayam
gaa caduvukoni kaļaaṣaala vidya puurti ceesi paṭṭabhadrulayyaaru.
śriikaakulam jillaalo caritra prasiddhamaina mukhalinga kseetradeevaa-
layam goodalamiida cekkabaḍḍa śaasanaalu, parlaakimiḍi praantamloo
nivsincee savarala bhaSaacaaravyavahaaraalu viiri dṛṣṭini aakarsin-
caayi. praaciina śaasana lipi neercukoni daana śaasanaalni vivaran-
latoo pracurincaaru. alaagee savara bhaaṣanu neercukoni daanikoka
vyaakaranam raaṣaaru. vaari aacaara vyavahaaraala gurinci oka gran-
dhaanni raaṣaaru. telugu-savara, savara-ingliṣu, ingliṣu - savara
nighantuvinu nirmincaaru.

raamamuurtigaari aandhraabhimaanam yintanta kaadu. parlaaki-
miḍi raajaavaaru parlaakimiḍi taaluukaa antaa orissaa raaṣṭramloo
ceercaaṇiki prayatnincinappudu pantulugaaru dhairyasaahasaalatoo
pratighaṭincaaru. dharmaviruddhamgaa aangla prabhutvam raaja-
gaari pratipaadanu angiikarincindani vini 1956 va samvatsaramloo
orissaa raaṣṭram praarambhootsvam jaragutunna udayaannee parlaa-
kimiḍi nundi raajamandri vacci takkinajiivitam gadipaaru.

manam vaadutunna bhaaṣaki graandhika bhaaṣaki caala vyatya-
samunnadani gamaninci iṭuvantī graandhika bhaaṣa boodhincadam-
valla prayoojanam leedani grahinci grandhaalukuuda vyaavahaarikam-
loonee raayaalanī tiyana vaadincaaru. ii vyaavahaarika bhaaṣoodya-
maanni pracaaram ceyyadaaniki pantulugaaru 'telugu' anee maasa-
patrika kuuda nirvahincaaru.

iinaadu vyaavahaarika bhaaṣa vacanagrandhaalloonee kaakunda
padyageeya kaavyaalloo raayaadaaniki aanaaṭi pantulugaari kṛuṣi phali-
tamee. parookSamgaa vyaavahaarika bhaaṣaloo racanalu ceesi entoo
mandini kavulugaa kaadaaniki avakaasamiccindi. endaroo racayita-
laki ii vaadam neenu raayagalananee śaktini ceekuercindi. diinivalla
krindaṭi eebhayyeellaloo jarigma saahityaabhiivruddhiki pantulugaari
vyaavahaarika bhaaṣavaadamee kaaranamanadamloo atisayookti leedu.

Vocabulary

prayatnincinappudu	<i>when be tried</i>	dharma viruddham	<i>against law</i>
aangla prabhutvam	<i>British regime</i>	pratipaadana	<i>proposal</i>
praarambhootsavam	<i>inaugural function</i>	udayaanee	<i>in the mornin</i>
vyatyaasam	<i>different</i>	jiivitam	<i>life</i>
pracaaram	<i>propagation</i>	iinaadu	<i> itse</i>
vacana	<i>of prose</i>	atiśayookti	<i>today</i>
			<i>exaggeration</i>

Study the following verb forms

uupiripooyu
aakarṣincu
prayatnincu
pratighatincu

to give life
to attract
to try
to oppose

uupiri
aakarṣana
prayatnam
pratighatana

angiikarincu
grahincu
vaadincu
pracaaram ceeyu

to approve
to realise
to argue
to propagate

angiikaaram
grahimpu
vaadana
pracaaram

nirvahincu
racanalu ceeyu
avakaśamiccu
ceekuircu

to conduct
to write
to provide opportunity
to provide

nirvahaṇa
racana
avakaśam
(seekarana)

janmincu
caduvukonu
sampaadincu
puurti ceeyu

to be born
to read
to obtain
to complete

janma
caduvu
sampaadana
puurti

Match the following :

giḍuguvaaru

śriikaakuļam jillaaloo

parlaakimiḍi praantamloo

raamamuurtigaari

manam vaadutunna bhaasa

‘telugu’anee maasa patrika

giḍuguvaaru

iinaadu vyaavahaarikam

mukhalingakṣeetram prasi-

ddhamainadi

savaralu niwasistunnaaru

aandhraabhimaaanam gop-

padi

pantulugaaru naḍipincaaru

śaasanalipi neercuku-

nnaaru

padya, geeya, kaavyaalloo

kuuḍa undi

vyaavahaarika bhaasa

parvataala peetaloo jan-

mincaaaru

Vocabulary :

kaḍupuloo calla

butter milk in the belly

musimusi navvulu

a gingling laugh

amaayakuḍu

innocent person

rotṭemukkalu

pieces of bun

pancabhakṣya para-

maannaalu *sumptuous food*

manasu maarcukonu *to change one’s mind*

aa raatriki raatree *that night itself*

metukulu

cooked rice grains

praśaantamgaa

peacefully

bandi anta maniṣi

very hefty person

doruku

to be available

veelanta

with in a distance of

badulu paluku

to reply | finger length

eddanta

of the size of an ox

duḍḍu karra

a big stick

gaandrubilli

big cat

kṣaṇam

moment

kannam

whole

variginjalu

paddy grains

draakṣapallu

grapes

baliyu

to grow fat

dumpalu

tubers

kankulu

ears of corn

vindu

banquet

pallikilincu

to giggle

caaliicaalani

insufficient

iruku

very narrow

ibbandi

problem

deevuḍiccina

God given

sukham

happy

nivaasam

living place

saukhyaaalu

happinesses

haayigaa

happily

gandam

accident

caalu

enough

పట్టణం ఎలక్ - పల్లెటూరి ఎలక్

ఒకప్పుడు రెండు ఎలకులు ఎంతో స్నేహంగా ఉండేవి. అందులో ఒకటి పల్లెటూరో చిన్న కన్నంలో కాలం గడుపుతూ ఉండేది. రెండో ఎలక్ పట్టణానికి వెళ్లి ఒక మేడగదిలో ఉండేది. పల్లెటూరి ఎలక్ వరిగింజలు, కొన్న కంకులు ఏరుకొని తింటుండేది. పట్టణం ఎలక్ మేడగదిలో ఉంటూ ద్రాక్షచక్కనీరొపెముక్కలు తిని చాగా బిలిసింది.

కొన్నాళ్ల తర్వాత పట్టణం ఎలక్ తన స్నేహాత్మకై చూచి పోదామని పల్లెటూరికి వచ్చింది. మిత్రుడు రాగానే ప్రేమతో కావలించుకొని ఇంటోకి తీసుకు వెళ్లింది. తన దగ్గరున్న దుంపలు, కంకులు ఒకచోట పోసి విందు చేసింది, పట్టణం ఎలక్ అవస్త్రాతింటూ చూసి పళ్లికిలిస్తూ ‘సరేకాని మిత్రమా, ఇదేం ఇట్లు ఈ ఉండడం ఏమిటి. ఈ చాలీవాలని మటి కలుగు, ఈ కలుగులో నువ్వు ఇరుక్కుని, ఇరుక్కుని, ఉండడం ఏం బాగాలేదు, నువ్వు నాతోపాటు మా పట్టణానికి వచ్చేయ్య. మా మేడగదిలో ఆవందంగా కాలం గడపోచ్చ. లే, బయలుదేయ’ అన్నది పట్టణం ఎలక్.

ఆ మాటలు విని పల్లెటూరి ఎలక్ అలాకాదు మిత్రమా! ఇక్కడేదో ప్రశాంతంగా కడుకులో చల్ల కడలకుండా, పిల్లల వల్ల ఇబ్బంది లేకుండా, దారికిందేదో తింటూ, దేవుడిచ్చిన గాలి పీచ్చుకుంటూ సుఖంగా ఉంటున్నాను. ఆ పట్టణానికి ఎక్కుడ వచ్చేది అని బదులు పలికింది. పట్టణం ఎలక్ ముసిముసి నువ్వులు నువ్వుతూ అయ్యయోగ్య ఎంత అమాయ కుడివి మిత్రమా. ఈ దుంపలు, గింజలు ఎక్కుడ? మా పంచభక్ష్యపరమాన్నాలెక్కుడ. ? ఈ చిన్న కలుగు జీవనం ఎక్కుడ. మేడగదిలో నివాసం ఎక్కుడ? హాయిగా పట్టణంలో ఎన్ని సౌఖ్యాలు, ఎన్ని మేడలు, ఎన్ని సెనిమా హాళ్లు, ఎన్ని హాటళ్లు, ఎన్ని కార్యాల్యాలు, ఎన్ని కార్యాల్యాలు, ఎన్ని కుర్చీలు, ఎటువంటి ద్రాక్షచక్కనీలు? ఆ రోజు ఆ యింటివారిలో విందు. విందు హూర్తుఱ్ఱింది. అందరూ నిద్రపోయారు. ఎలకులు రెండూ వంటింట్లో చేరాయి, తిను మిత్రమా, కడుపునిండా తిను. తర్వాత హాయిగా నిద్రపోదాం అన్నది వింతగా చూస్తున్న పల్లెటూరి ఎలకులో పట్టణం ఎలక్. రెండూ కలిసి మెతుకుల్ని తిన్నాయి.

అంతలో ఆ యింటి ఇల్లాలు బిండి అంత మనిషి చేతిలో దుండుక్కర పట్టాకునివచ్చి భీభీ ఎలకులు చావ పాడుగోల చేస్తున్నాయి. అంటూ లోపలకివచ్చి ఆ క్కరును విసిరింది. వేలంత ఎడంలో చావు తప్పింది. మ్యావ్, మ్యావ్ అంటూ ఎద్దంత గాండ్రుబిల్లి ఎలకుల కోసం వెతుకుతూ ఎదురుపడ్డది, ఎలూగో తప్పించుకున్నాయి. కొంతనేపటికి పల్లెటూరి ఎలక్ పట్టుం ఎలకును చూసి ఏం మిత్రమా, పట్టణా పట్టణం అని నా ప్రాణం తీశావ్. అకానీ జీవితం. ఒచ్చే ప్రాణం, పోయే ప్రాణం, క్షణం క్షణం గండంగా బ్రితకడమేనా సౌఖ్యం ఎక్కుడ చూసినా భయమాయే. ఎవరు వడితే వాళ్లు చంపుతారు కదా. చాలు నాయినా చాలు దూరపు కొండలు నునుపు, దగ్గరకు పోతేరాళ్లు, గుళ్లు అన్నారు పెదలు. అంటూ యింటి దారి పటీంది పల్లెటూరి ఎలక్.

pattanam elaka - palleuuri elaka

okappudu rendu elakalu entoo sneehangaa undeevi. anduloo okaṭi palleuulloo, cinna kannamloo kaalam gadupufu undeedi. rendoo elaka pattanaaniki velli oka meeda gadiloo undeedi. palleuuri elaka variginjalu, jonha kankulu, eerukeni tintundeedi. pattanam elaka meeda gadiloo unṭo draakSapallu, roṭṭemukkulu tini baaga balisindi.

konnaalla tarvaata pattanam elaka tana snehitunni cauci poodaa mani palleuuri ki vaccindi. mitrudu raagaanee preemateo kaavilincukoni intlooki tiisukuvellindi. tana daggarunna dumparu, kankulu oka coṭa poosi vindu ceesindi. pattanam elaka avanni tintuu cuusi pallikilistuu "sareekaani mitramaa," ideem illu, ii undaṭam ecmiti, ii caalii caalani maṭti kalugu, ii kaluguloo nuvvu irukkoni, irukkoni undadam eemii baagaa leedu. nuvvu naato paatu pattanaaniki vaccey. maa meeda gadiloo aanandamgaa kaalam gaḍapoccu. lee, bayaludeeru annadi pattanam elaka.

aa maaṭalu vini palleuuri elaka alaa kaadu mitramau, ikkadeedoo praśaantamgaa kadupuloo calla kadakundaa, pillulavalla ibbandi leekundaa dorikindeepoo tintuu, deevudiccina gaali piilcukuntuu snkhamgaa unṭunnaanu. aa pattanaaniki ekkada vaccedi ani badulu palikindi. pattanam elaka musi musi navvulu navvutuu ayyayyoo enta amaayakuḍivi mitramaa. ii dumpalu, ginjalu ekkada, maa pancabhakSya paramaannalekkada? ii cinna kalugu jiivanam ekkada? meedagadiloo nivaasam ekkada? haayigaa pattanamloo enni saukhyaalu, enni meedalu, enni sinimaa haallu. enni kaalru. enta aanandam, eem ceppavu? ani palleuuri elakanu ubbincindi pattanam elaka.

aa maaṭalu vini palleuuri elaka manassu maarcukundi elakalu renduu raatriki raatree pattanaaniki bayalu deeraayi. intiki vellagaanee cuuśaavaa mitramaa, enni soofalu, enni kurciiln, eṭuvantī draakSapallu, aarooju aa yinti vaarinṭloo vindu. vindu puurtayindi. andaruu nidra pooyaaru. elakalu renduu vanṭinṭloo ceeraayi. tinu mitramaa kaḍupunlndaa tinu. tondarakaa tinu. tarvaata haayigaa nidra poodaam anandi vintagaa cuustuuna palleuuri elakatoo pattanam elaka. renduu kalisi engili metukulni tinnaayi.

antaloo aa inti illalu bandi anta maniSi ceetiloo duddukarra paṭṭukoni vacci chii chii elakalu caava, paaḍugoola ceestunnaayi antuu loopaliki vacci aa karranu visirindi. veelanta edamloo caavu tappindi. myaav, myaav antuu eddanta gaandrubilli elukalakoosam vetukutuu edurupaddadi. elaagoo tappincukunnaayi. kontaseepatiki palleuuri elaka pattanam, elakanu cuusi eem mitramaa, pattanam, pattanam ani naa praanam tiiśaav. idaa nii jiivitam. occeepraanam, pooyee praanam. kSaṇa, kSaṇam gandamgaa batakadameenaa saukhyam, ekkada cuusināa bhayamaaye. evaru paditee vaallu camputaaru kadaa. caalu naayanaa caalu. duurapu kondalu nunupu. daggaraku pootee vaallnu, gulluu annaaru peddalu antuu intidaari pattindi palleuuri elaka.

Make similar sentences :

paṭṭanam elaka tana sneehitunni cuuci poodaamani vaccindi
Having thought of seeing his friend the town rat came.

raagaanee preemato kaavalincukoni intlooki tiisuku veṇṇindi
Immediately after coming it embraced and took him inside the house.

ii kaluguloo irukkoni irukkoni undaḍam eem baagaa leedu *It is not at all good to live like this in a very congested manner in this small whole.*

ii caali caalani matti kalugu
This mud whole (in the earth) just sufficient.

ikkadeedoo praśaantamgaa untundanukonnaru

Here it will be peaceful I thought

ayyayyo enta amaayakudivi mitramaa?

O friend, How foolish you are?

enni soofaalu enni kurellu, enni draakṣapallu

How many sofas, how many chairs, how many grapes?

chii chii elukalu caava, paadugoola ceestunnayi

Chi Chi let these cats die they are making a hell of noise,

Answer the following questions :

1. rendu elakalu ekkadekkgada undeevi?
2. paṭṭanam elaka vaccinappudu palleṭuri elaka eem ceesindi?
3. paṭṭanam elaka eem ceppindi?
4. palleṭuuri elaka enduku manasu marcukundi?
5. poṭṭanamloo intiki veṇṇagaane eem cuuśaayi?
6. aame duḍḍukarra paṭṭukoni enduku vaccindi?
7. gaandrubilli enduku vaccindi?
8. ii kadhaloo niiti eemiti?

Śriiraamanavami

Vocabulay

navami	naaḍu	<i>on Navami day</i>	aadarśam	<i>ideal</i>
caitra		<i>of the first Telugu month Caitram</i>	navaraatru lu	<i>nine nights to feel</i>
suddha		<i>of the moonlight days</i>	bhaavincu	<i>of specially great alliteration</i>
paadyami		<i>the first day fifteen 'tidhis'</i>	utkruṣṭam	<i>Puranas</i>
navami		<i>the name of 9th tidhi</i>	atiśayookti	<i>to conduct</i>
raamaavataaram		<i>incarnation of Rama</i>	puraṇaalu	<i>ruling</i>
pitṛuvaakya		<i>of father's word</i>	jarupu	<i>principle</i>
EEKAPATNI		<i>only one wife</i>	paripaalana	<i>ruling truth</i>
preemaanuraagaalu		<i>love and affection</i>	vratam	
			satyapaalana	

śriiraama navami caitra śuddha navaminaaḍu jarupukuntaam. kondaru śriiraamanavami nava raatru lu caitra śuddha paadyami nunci praarambhinci navamivaraku jaruputaaru. raamaavataaram puraṇaallo eedoodi śriiraamuḍu pitṛuvaakya paripaalanaku, eekapatnii vratadiikṣaku annadammula preemaanuraagaalaku, satyapaalanaku, aadarśangaa bhavistaaru. mana puraṇaalloo inta kantee utkruṣṭamaina paatra leedandamloo atiśayookti leedu.

śri raama navami naaḍu upavaasam ceesi siitaalakSmana sameetu ḍaina śriiraamuni puujistaaru. aa raatri kondaru jaagaraṇa kuuḍa ceestaaru. navaraatru lu jaripeetappudu paadyami nunci prati rooju upavaasam ceesi puujalu jaripistaaru. saayankaalam raamaayaṇa paṭhanam raatri raamakadhaa kaalakSeepam ceeyistaaru. navaminaaḍu raama janana ghaṭṭam cadivi puujalu ceestaaru. bhadraadri raamaalayamloo śriiraamanavami mahaa vaibhavamgaa jaripistaaru.

daśaminaaḍu raama paṭṭaabhiṣeka mahootsavam jaripistaaru. siitaaraama kalyaanam jaruputaaru. aa tarvaata śriiraamanavami puujalu jaripistaaru.

mana deesamloo prajalaku śriiraamuḍantee entoo bhakti. aandhra raaṣṭramloo raamaalayam leeni uuru arudu. eedoo oka ruupamloo raamuni cihnam kanipistundi manaki. ee raaṣṭram vellināa raamaayaṇa kadhanu suucincee gurtulu cuuputunṭaaru.

raama raajyam antee andariki samaanamaina avakaaṣaalu, saukaryaalu kaligincadāmuu, andari abhivruddhiki avakaaṣaalu kalpincadāmuu, satyadharmaalu, prajalu, paalakuļu paaṭincadāmuu.

Match the following:

bhaadrapada śuddha caviti
aaśviyuja suddha navami
aaśviyuja bahuļa
navambaru okati
aktoobaru rendu
aagaśtu padiheenu
kaartika śuddha caviti
janavari padhnaalugu

maharnavami
naagula caviti
gaandhii jayanti
svaatantrya dinootsavam
diipaavalī
makara sankraanti
aandhraapradeś avata-
rana
vinayaka caviti

Frame questions to get the following answers

1. kondaru appudu kondaru ippudu jarupukuntaaru.
2. reepu upavaasam ceyyalanukontunnaam.
3. akkaḍa endarco unnaaru.
4. aa paṇḍuga baagundoo leedoo.
5. sriiraamudanṭee prajalaku entoo bhakti.
6. aayana ekkadoo unnaarani ceppaaru.

Answer the following :

1. śriiraama navami navaraatru eppudu jarupukuntaaru?
2. raamaavataaram eṭuvanṭidi?
3. mana puraaṇaalloo intakanṭee utkruṣṭamaina paatra undaa?
4. śriiraama navami naadu eemī ceestaaru?
5. bhadraadri raamaalayamloo raamanavami elaa ceestaaru?
6. paṭṭaabhiṣeeka mahootsavam eppudu jaripistaaru?
7. deeśamloo śriiraamudanṭee eṭuvanṭi bhakti undi?
8. raamaraajyam antee eemiti?

Study the following verb forms

cellincu	<i>to pay</i>
aascaryaapoovu	<i>to be surprised</i>
muttajepu	<i>to give</i>
daaripattu	<i>to go one's way</i>
panipattincu	<i>to take him to task</i>

cellincadam	<i>payment</i>
aascarya poovadam	<i>surprising</i>
muttajepadam	<i>giving</i>
daari patladam	<i>going one's way</i>
pani patladam	<i>taking him to task</i>

longadiiyu	<i>to control</i>
aajnaapincu	<i>to order</i>
nammu	<i>to believe</i>
ceyyamanu	<i>to say to do</i>
odulu	<i>to leave</i>

longadiiyadam	<i>controlling</i>
aajnaapanadam	<i>order</i>
nammakam	<i>belief</i>
ceyyamanadam	<i>saying to do</i>
odalaadam	<i>leaving</i>

tiisukonu	<i>to take</i>
teccu	<i>to get</i>
cuus	<i>to see</i>
pampincu	<i>to send</i>
santoosincu	<i>to become happy</i>
ippincu	<i>to cause to give</i>

tiisukonadam	<i>taking</i>
teevadam	<i>getting</i>
cuuddam	<i>seeing</i>
pampadam	<i>sending</i>
santooşinadam	<i>feeling one self happy</i>
ippincadam	<i>causing to give</i>

Translate the following passage

bhaarata deeśaaniki svatantram labhincina rooju aagaştu padiheenu. antavaraku bkaarata deeśam sumaaru renđuvandala samvatsaraalu aangleeyula paripaalanaloo uñdeedi. mukhyamgaa śaanti samaramtoo saadhincina svaraajyam pandommidi vandala nalabhayyeđu aagaştu padiheenuna labhincindi. praticooṭa aarooju udayaannee jaatiiya jandaanu eguraveesi svaatantrya samaramloo canipooyina peddalanu, viirulanu smarincukuntaaru. aagaştu padiheenu bharatiiyula caritraloo oka maruvaraani rooju.

శ్రీ రామనవమి

Vocabulary (contd)

jaagarana	keeping oneself without	upavaasam	fast
arudu	rare	sleep	to fast
mahaavaibhavam	great pomp	puujincu	with (he)
daśami	on Dasami (tenth day)	sameetuđu	evening
paṭṭaabhiṣeeka	of coronation	saayankaalam	marriage
mahootsavam	great festival	kalyaanam	sample
entoo bhakti	great devotion	cihnam	to point out
raama raajyam	Kingdom of Rama	suucincu	opportunities
satyadharmaalu	truth and Dharma	avakaasaalu	

శ్రీరామ నవమి చైత్రశుద్ధ నవమి నాడు జరుపుకుంటాం. కొందరు శ్రీరామ నవమి నవరాత్రులు చైత్రశుద్ధ పాచ్యమి నుంచి ప్రారంభించి నవమి వరకు జరుపుతారు. రామావతారం పురాణాల్లో ఏడోది. శ్రీరాముడు పితృవాక్య పరిపాలనకు, ఏకపత్మి ప్రతిధిక్షకు, అన్వయించు ప్రేమానురాగాలకు, సత్యపాలనకు ఆదర్శంగా భావిస్తారు. మన పురాణాల్లో ఇంతకంటే ఉత్కృష్టమైన పొత్ర లేదనడంలో అతిశయ్యాక్తి లేదు.

శ్రీరామ నవమినాడు ఉపవాసం చేసి, సీతాలక్ష్మిణి సమేతుడైన శ్రీరాముని పూజిస్తారు. ఆ రాత్రి కొందరు జాగరణ కూడ చేస్తారు, నవరాత్రులు జరిపేటప్పుడు పాచ్యమి నుంచి ప్రతిరోజు ఉదయం ఉపవాసం చేసి, పూజలు జరిపిస్తారు. సాయంకాలం రామాయణ వరణం, రాత్రి రామకథ కాలక్షేపం చేయిస్తారు. నవమినాడు రామ జనన ఘట్టం చదివి పూజలు చేస్తారు. భద్రాద్రిరామాలయంలో శ్రీరామ నవమి మహా వైభవంగా జరిపిస్తారు.

దశమినాడు రామ పట్టాభిషేక ఘట్టం చదివి పట్టాభిషేక మహాత్మవం జరిపిస్తారు. సీతారాము తల్లాయణము జరుపుతారు. ఆ తర్వాత శ్రీరామ నవమి పూజలు జరిపిస్తాయి.

మనదేశంలో ప్రజలకు శ్రీరాముడంటే ఎంతో భక్తి. అంధరాష్ట్రంలో రామాలయం లేని ఊరు అరుదు. ఏదో ఒక రూపంలో రాముని చిహ్నం కనిపిస్తుంది మనకి. ఏ రాష్ట్రం వెళ్లినా రామాయణ కథను సూచించే అనేకమైన గుర్తులు చూపుతుంటారు.

రామరాజ్యం అంటే అందరికీ సమానమైన అవకాశాలు, సౌకర్యాలు కలిగించడము, అందరి అభివృద్ధికి అవకాశాలు, సత్యధర్మాలు ప్రజలు, పాలకులు పాటించడమూ—

Vocabulary :

jamiindaaru	<i>wealthy person</i>	aaścaryapoovu	<i>to be surprised</i>
divaanu	<i>Divan</i>	muṭṭaceppu	<i>to give</i>
telivi teeṭalu	<i>intelligence</i>	daari paṭṭu	<i>(can) go your way</i>
vadulu	<i>to leave</i>	avasaram	<i>need</i>
tama selavu	<i>your permission</i>	lancam	<i>bribe</i>
cellincu	<i>to give</i>	pani paṭṭincu	<i>to take him to task</i>

Read the following sentences :

cibna manavi aunaa..... raitu. divaanu gaar .. pilipinci vaari...eebhay debba .. kottiincandi. aa tarvaata naa jamiindaaru aaścaryapooyi deni ? neenu loopala vacceetappudu divaaanu nannu aapi mü icc.... bahumaanamloo sagam isteenee pamputaananna..... daya ceesi aa sagam vaatua aayana..... ivvandia.

A small request said the farmer. Please arrange to call Divanu and give him fifty beatings. Jamindar got wonder struck and asked what for? When I came in, Divan stopped me and made me to promise to give him half of the present which you give me. Only with this condition he allowed me to come in. Please give him the half share.

Study the following sentence patterns :

1. rakta sambandham ravvanta leekunḍaa maanavaa iki kella maamagaaru
2. ratnaalu tinee paksiki ratnaalu, raallu tinee paksiki raallu
3. raamaayana manta avini raamuḍiki siita eem kaavaalani adigaadu

1. without any blood relationship he is an uncle to the mankind.
2. A bird which eats precious stones will get precious stones and a bird which eats stones gets stones.
3. After listening to complete Ramayana he asked what is the relationship between Sita and Rama.

జమీందారు - దివాను

ఒక ఊర్లో ఒక జమీందారు ఉండేవారు. ఆయన దగ్గర ఒక దివాను ఉండేవాడు. జమీందారుగారికి దివానుమీద చాలా నమ్మకం. ఆ దివాను ఏం చేసే అది నమ్మేవాడు: ఎలా చెయ్యి మంచే అలా చేసేవారు; జమీందారుగారు. జమీందారుగారు గార్నీ చూడానికి వచ్చినవాళ్ల దగ్గర్నుంచి తనకేర్దైనా ముట్టచెప్పితేగాని వదలఫనేవాడు. ఏం చేస్తారు? అవసరమైన పని మీద వచ్చినవాళ్లుగా? ఆయన అధిగినట్టే దివానుకి కొంత లంచం చెల్లించేవాళ్లు

ఒక రైతు ఈ దివాను పని ప్రటీంచాలనుకున్నాడు. దివాన్ని తెలివితేటల్లో లాంగధియా లనుకొన్నాడు. జమీందారుగారి తోట చెరువులోంచి రైతు ఎలాగో కష్టపడి ఒక బంగారు వన్నె చేపని తీసుకొని జమీందారుగారికి ఇవ్వడానికి వెళ్లాడు.

ఎందుకొచ్చావు? అని అడిగాడు: దివాను. రైతు వినయంగా నమస్కరించి, “నేను బంగారురంగు చేపను ఇకదాన్ని తెచ్చాను. అది జమీందారుగారికి ఇచ్చుకొంటాను తమ నెలవైతే” అన్నాడు.

మరి నా మాపేమిటి? దివాను రైతు కళ్లుతోకి చూశాడు.

“పేదవాళీ మీలాంటి పెద్దవారికి నేను ఏమివ్వగలను, నా దగ్గర ఏమీ లేదాయే” అన్నాడు “పోనీ. జమీందారుగారు ఇచ్చినదానిలో నగం వాటా ఇస్తావా? అలా ఇష్టమైతే ఒదుల్లాను, లేకుంటే నువ్వు ఇంటి దారి ప్రట్టాచ్చు” అన్నాడు.

“సగమా”

“అలా మాటిన్నే సే పంపిస్తాను” అన్నాడు; దివాను. చివరికి రైతు ఒప్పుకున్నాడు.

రైతు జమీందారుగారి దగ్గరికెళ్లి బంగారు చేపను ఇచ్చాడు. జమీందారు సంతోషించి ఏసివ్వమన్నావు – అని అడిగాడు.

ఓ నూరు కోరడా దెబ్బలు ఇప్పించండి అన్నాడు రైతు. జమీందారుగారు ఆశ్చర్యపోయి మరేదైనా కోరుకో అన్నాడు. ఊహా రైతు ఒప్పుకోలేదు.

చేసేది లేక వెంటనే నొక్కర్నని పిలిపించి వీళ్లి నూరు దెబ్బలు కొరడాతోకొట్టండి. అని ఆళ్లాసించాడు.

చిన్న మనవి అన్నాడు రైతు, దివానుగార్నీ పిలిపించి ముందు వారికి ఏభై దెబ్బలు కొట్టించండి ఆ తర్వాత నాకు. జమీందారుగారు ఆశ్చర్యపోయి దేనికి? అన్నాడు. నేను లోపలికి వచ్చేటప్పుడు దివానుగారు నన్ను ఆపి మీరు నాకు ఇచ్చే బహుమానంలో నగం ఇస్తేనే లోపలికి పంపుతానన్నారు. దయచేసి ఆ నగం వాటా అయన కిష్టండి. జమీందారు గారు విషయమంతా తెలుసుకొని దివాన్ని పిలిపించి రైతుకిప్పాలిన మొత్తం బహుమానం దివానుకే ఇచ్చి ఇంటికి పంపేయండి అనిచెప్పి రైతును తన మహల్లోకి తీసుకేశాడు.

jamiindaaru – divaanu

oka uuļlo oka jamiindaaru undeevaadu. aayana daggara oka divaanu undeevaadu. jamiindaaruki divaanumiida caalanammakam. aa divaanu eem ceestee adi nammeevaaru; elaa ceyyamanTEE alaa ceeSEE vaaru; jamiindaarugaaru. jamiindaarugaarni cuuddaaniki vaccina vaallaa-daggarnunci tanakeedainaa muṭṭajeppegaani vadalananeevaadu. eem ceestaaru? avasaramaina panimiida vaccina vaallugadāa ? aayana adiginaṭTEE divaanuki konta lancam cellinceevaallu.

oka raitu aa divaanu pani paṭṭincaalanukunnaadu. divaanni teliviteṭtaloo longa diyaalanukunnaadu. jamiindaarugaari tooṭa ceruvulloonci raitu elaagoo kaṣṭapadi oka bangaaru vanne ceepani sampaadincaadu. aa ceepani tiisukoni jamiindaarugaariki ivvadaaniki vellaadu.

endukoccaavu? ani adigaadu; divaanu. raitu vinayamgaa namaskarinci “neenu bangaaru rangu ceepanu oka daanini teccaanu. adi jamiindaarugaariki iccukunṭaanu, tama selavaitee” annaadu.

mari naa maaṭeemiṭi? divaanu raitu kallalooki cuuśaadu.

“peedavaṇṇi miilaanṭi peddavaariki neenu cemivvagalanu. naa daggara eemii leedaaye” annaadu “pooni jamiindaarugaaru iccina daaniloo sagam vaatāa istaavaa ? alaa iṣṭamaitee odultaanu. leekunTEE nuvvu int̄idaari paṭṭoccu.” annaadu.

“sagamaa”

“alaa maaṭa isteenee pampistaanu” annaadu; divaanu. civariki raitu oppukunnaadu.

raitu jamiindaarugaari daggarikelli bangaaruvanne ceepani iccaadu. jamiindaaru santooṣinci eemivvamannaavu - ani adigaadu.

oo nuuru koraḍaa debbalu ippincandi annaadu raitu. jamiindaarugaaru aaścaryapooyi mareedaina koorukoo annaadu. uuhuu raitu oppukooleedu.

ceesedi leeka ventanee naukarlanu pilipinci viiṇṇi nuuru debbalu koraḍaatoo koṭṭandi ani aajñaapincaadu.

cinna manavi annaadu raitu. divaanugaarni pilipinci mundu vaariki eebhay debbalu koṭṭincandi. aa tarvaata naaku. jamiindaarugaaru aaścaryapooyi deeniki annaadu. neenu loopaliki vacceṭappudu divaanugaaru nannu aapi miiru naaku iccee bahumaanamloo sagam isteenee pamputaanannaaru. dayaceesi aa sagam vaatāa aayanakivvandi. jamiindaarugaaru viSayamantaa telusukoni mottam bahumaanam divannukee icci int̄iki pampeyyandi ani ceppi raitunu tana mahalooki tiisukellaadu.

Vocabulary :

raitu	<i>farmer</i>
kaṣṭapaḍu	<i>to labour</i>
vinayamgaa	<i>obediently</i>
peedavaaḍu	<i>poor man</i>
vaat̄aa	<i>share</i>
debbalu	<i>beatings</i>
naukarlu	<i>servants</i>
manavi	<i>request</i>
pampu	<i>to send</i>

longa ḍiiyu	<i>to sub due</i>
vanne	<i>colour</i>
bangaaru	<i>of gold</i>
sagam	<i>half</i>
koradaa	<i>whip</i>
kooru	<i>to desire</i>
aajñaapincu	<i>to order</i>
bahumaanam	<i>present</i>
mahal	<i>hall</i>

Match the following :

maa telugu talliki
maa kanna talliki
bangaaru pantalee
amaraavatii nagara

mangalaaratulu
pandutaayi
apuruupa śilpaalu
malle puudanda

tyaagayya gontuloo
rudramma bhujaśakti
timmarusu dhiiyukti
tikkayya kalamuloo

mallamma patibhakti
kṛṣnaraayaṇa kiirti
tiyyandanaalu
taaraaḍu naadaalu

Use the following phrases in your own sentences :

bhaarata'deeśa janaabhaa
kuṭumba niyantraṇa
prabhetva adhikaari
vyaayaama ūaala

Indian population
family planning
government official
gymkhana

siri sampadalu
paadi pantalu
prakṛti vaidyam
manci alavaatlu

wealth
dairy and crops
nature cure
good habits

Telugu Vaani: The Institute has been publishing a monthly journal *Telugu Vaani* since its inception. During 1980-81 it could not be published due to some difficulties but it is being regularised.

Grants: The Institute has streamlined the Financial Assistance given to the Telugu Associations outside the State for the construction of school buildings, library buildings, auditoria and for the improvement of libraries and conducting cultural programmes. So far the institute gave more than Rs. 30 lakhs in the form of grants to Telugu Associations outside the State.

Gift Books: The Education Department of the Government of A.P., has a scheme to purchase books in bulk of selected titles and were generous enough to give 50% of the books thus purchased to the Institute for distribution among the Telugu Libraries situated outside the State. Every year the Institute has been sending books to 80 to 100 libraries under this scheme. In addition the Institute has been giving liberal grants for buying Telugu books for their libraries.

Seats in Professional Courses: The Government of A.P., has reserved a limited number of seats in M.B.B.S., Engineering, B.V.Sc., Agriculture and Home Science courses. Every year the Institute advertises the seats and receives applications and forwards them to the Government for allotting seats to Telugus outside the State. The Scheme is under operation since 1976.

Memorial Lectures: The Institute has a scheme for conducting memorial lectures in the name of eminent Telugu people in various places outside A.P. So far three Memorial Lectures were conducted at Calcutta, Madras and Bombay.

Language Courses: The Institute has conducted language course in Telugu for the benefit of those interested in learning Telugu. One such courses was conducted for a period of 4 months during 1976 for 3 Italians. Yet another course was offered to a Russian for 4 months during 1979.

Refresher Courses: International Telugu Institute collaborates with the Central Institute of Indian Languages, Mysore in conducting refresher courses for Telugu Teachers from Haryana, M.P., Orissa, Karnataka and Tamil Nadu.

Second World Telugu Conference: It has conducted the Second World Telugu Conference at Kuala Lumpur in a grand manner with the collaboration of the Andhra Association of Malaysia during April 1981. 1,000 delegates from India and another 1,000 delegates from Malaysia, Singapore, Sri Lanka, Mauritius and America have participated in the deliberations of the Conference. As a sequel to the Conference the Malay University at Kuala Lumpur created a Telugu chair for pursuing Telugu studies.

గోదావరి నది

గోదావరి నదినే దక్షిణ గంగ అనికూడా పేరుస్తారు. ఇది మహారాష్ట్రలో, నాసిక్ జిల్లాలో త్రయంబక జ్యోతిర్లింగ అనే స్తలంలో పుట్టి 1495 కిలోమీటర్లు దూరం ప్రవహించి బంగాళాఖతంలో కలిపి పోతుంది. ఈ నదితీరంలో నాసిక్ లోను, భద్రాచలంలోను పుణ్య క్షేత్రాలు వెలిశాయి. ఈ నదికి 10 పాయలున్నాయి. ధవళేశ్వరము దగ్గర ఈ నది గోతమి, వశిష్ఠ అనే రెండు పాయలుగా చీలిపోతుంది.

రాజమండ్రి దగ్గర ఈ నది వెడల్పు మూడు కిలోమీటర్లు; ధవళేశ్వరం దగ్గర ఆరు కిలోమీటర్లు. ధవళేశ్వరం దగ్గర ఆనకట్ట కట్టక ముందు ఈ డైలూ ప్రాంతములో పంటలు సరిగ్గా పండించికావు. సర్ ఆర్డర్ కాటన్ దొరగారు ఈ ధవళేశ్వరం ఆనకట్టను రూపొర్తించారు ఈయన కృషి ఫలితమే ధవళేశ్వరం ఆనకట్ట. దానికి సంబంధించిన కాలువలు 1852 నాటికే కట్టబడ్డాయి. ఈ ఆనకట్ట కట్టడానికి ఆ రోజుల్లో 14 లక్షల రూపాయలు మాత్రమే ఇర్చాయిందట. ఈ ఆనకట్ట కట్టిన 125 సంవత్సరాల తర్వాత ప్రస్తుతం ఈ నది మీద అదే ఆనకట్ట మీద మరికొంత ఎత్తుగా కట్టి బాగా ఉపయోగపడేటట్లు చెయ్యడానికి 60 కోట్ల రూపాయల ఖర్చుతో పెద్ద బారేజి నిర్మాణానికిసిద్ధమౌతున్నారు.

ఈ నది పుట్టుక గురించి కొన్ని ఐతిహాయలున్నాయి. కొన్ని వరాలప్రభావంవల్ల గోతముడు అప్ప టీకప్పదే విత్తనాలు చల్లి పంటలు పండించి, వండి, వచ్చిన అతిథులకు లేదనకుండా సంతృప్తికరంగా వోషనం పెట్టేవాడట. దానివల్ల గోతముడు పేరు ప్రభావులు సంపాదించుకున్నాడు. కాని కొందరు మునులు అషూయతో 'జయ' అనే దేవత సహాయంతో ఈతనికీ రీసాశనం చెయ్యాలని తలచారు. 'జయ' అనే దేవత ఒకఅవుగా చూచి గోతముడి పొలాల్లో పంటచేను మొయ్యడం ప్రారంభించింది. గోతముడికి కోపం వచ్చి ఆవుమీద కమండములోని నీటుచల్లాడు. ఆవు చచిపోయింది. చుట్టు పక్కల్లో ఉన్న మునులందరూ చూచి గోతమ్మా దోషానికి గోతముళ్ళి వెలివేశారు. కాని పవిత్రమైన గంగ జలాన్ని ఆ ఆవు మీద చల్లితే బితుకుతుండన్నారు, గోతముడు శివుడి కోసం తపస్సు చేశాడు. గంగాజల ప్రభావం వల్ల అప్పకి జీవం పోయ్యడం మాత్రమే కాకుండా గంగాజలం భూమి మీద ప్రవహించడం మొదలు పెట్టింది. గోతమ మహాముని ఈ నది భూమిమీద ప్రవహించడానికి కారకుడు కాబట్టి దీనికి గోతమి అనే పేరు కూడ కలిగింది.